№ 87 (4134)

9 лістапада 2016 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

www.nv-online.info

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

«Народная Воля»
в Twitter
www.twitter.com/narodnaya_volya
в Facebook
www.facebook.com/nv.online.info
в Vkontakte
www.vk.com/nvonlineinfo

Да ўвагі!

Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

ГАЗЕТА – ЧЫТАЧЫ

Не здрадзім!

Шаноўныя сябры!

Разумеем: за некалькі нерабочых дзён ваш бюджэт пахіснуўся. Але спадзяёмся, што не настолькі, каб у Вас не засталося магчымасці падпісацца на “Народную Волю” на першую палову 2017 года. Немагчыма ўзгадаць усе выпрабаванні, якія выпалі на вашу і нашу долю ў апошнія два дзесяцігоддзі. У той жа час ні Вы, ні мы не здрадзілі сяброўству. Так не здрадзім і на гэты раз.

Заўважым: нягледзячы на ўсе цяжкасці, рэдакцыя захавала падпісны кошт на ранейшым узроўні. Будзем эканоміць на ўсім, але не ўвядзём Вас у дадатковыя расходы. Калі Вам складана аформіць падпіску адразу на шэсць месяцаў, зрабіце гэта на квартал. У рэшце рэшт, можна аднаўляць падпіску нават штомесячна.

Нагадаем нашы рэквізіты. Падпісныя індэксы газеты “Народная Воля”:

63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,

632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Руку на далейшае сяброўства, шаноўныя прыхільнікі свабоднага слова! Праўда, толькі праўда – вось да чаго мы імкнуліся і будзем імкнуцца заўжды. Мы служым не ўладам, мы служым Вам, нашы дарагія чытачы.

Вы – з “Народнай Воляй”,
“Народная Воля” – з Вамі!

Рэдакцыя газеты.

БЕЗ РУЖОВЫХ АКУЛЯРАЎ

Аляксандр КЛАСКОЎСКІ,
спецыяльна
для “Народнай Волі”

У багне

Беларускі правадыр вярнуўся з працяглага вояжу да арабскіх шэйхаў. Трохі раней злётаў у Кітай, Пакістан (а на шляху з Ісламабада зазірнуў яшчэ і ва Узбекістан). Усюды гучалі дэкларацыі пра цудоўныя далягляды супрацоўніцтва, але насамрэч наш тавараабарот з краінамі так званай далёкай дугі падае. А нарастае хіба што адмоўнае сальда ў гандлі з Кітаем, Турцыяй і некаторымі іншымі краінамі. Іначай кажучы, яны нам свой тавар гоняць толькі так, а мы ім можам збыць усё меней.

Але і гэта не ўсё. Паводле дадзеных Белстата, за дзевяць месяцаў сёлета на 32,9% – амаль што на трэць! – абваліўся беларускі таварны экспарт у краіны Еўрасаюза. І гэта, заўважце, у той час, як Брусель скасаваў санкцыі і палітычныя дачыненні з Еўропай на пад’ёме. Парадокс тлумачыцца проста: патаннелі нафтапрадукты, калій, што складаюць ладную частку нашага экспарту. А прапанаваць еўрапейцам высокатэхналагічны тавар мы практычна не можам. Дый у далёкіх экзатычных краінах беларускай прадукцыі канкурыраваць усё цяжэй. Тыя ж багатыя шэйхі могуць яшчэ купіць, напрыклад, такую спецыфічную тэхніку, як цягачы МЗКТ, але не надта накінуцца на наш шырспажыў, многім відам якога далёка да найлепшых сусветных узораў.

Некалі беларускае начальства думала, што ўхапіла бога за бараду, прысмактаўшыся да льготных расійскіх энерганосьбітаў і сплаўляючы айчынную прадукцыю на вялікі (і месцамі не надта патрабавальны) рынак усходняй суседкі. Але цяпер Расія ў крызісе, яе рынак сціснуўся, а перапрацоўка атрыманай адтуль нафты не дае Беларусі ранейшых барышоў. Звыш таго, расіяне стварылі шэраг вытворчасцяў, аналагічных беларускім (гуляй, Вася, са сваім таварам!). Карацей, эканамічная прывязка да Масквы аказалася пасткай.

Здаецца, у Мінску гэта нарэшце асэнсавалі. Нядаўна міністр замежных спраў Уладзімір Макей у Варшаве наўпрост заявіў, што Беларусь хацела б аслабіць эканамічную залежнасць ад Расіі, асабліва шкодную падчас крызісаў. І гэта не проста словы. Зацверджаная ў жніўні Нацыянальная праграма падтрымкі і развіцця экспарту прадугледжвае, што да 2020 года экспарт мусіць размяркоўвацца у суадносінах трэць/трэць/трэць між ЕАЭС, ЕС і астатнім светам (у тым ліку краінамі далёкай дугі).

Таму і курсіруе па гэтай дузе “Боінг” Аляксандра Лукашэнкі, а дыпламатам загадана прадаваць айчынную прадукцыю дзе толькі можна хоць па чайнай лыжцы. Але які вынік? У беларускім замежным гандлі доля Расіі (ад якой, паводле сцвярджэння Макея, хочам эканамічна хоць трохі адвязацца) сёлета толькі вырасла, дасягнуўшы, паводле звестак Дзяржаўнага мытнага камітэта, 51% па выніках васьмі месяцаў года. Такая тэндэнцыя азначае, паводле звестак даследчыкаў CASE Belarus, “рост рызыкаў што да захавання ўразлівасці эканомікі Беларусі да знешніх шокаў, у прыватнасці да сітуацыі ў эканоміцы Расіі”.

Дадам: стратэгічнай памылкай у гэтым плане стала рашэнне будаваць Беларускую АЭС – па расійскім праекце, за расійскі крэдыт, з разлікам на расійскае паліва. Нічога сабе дыверсіфікацыя!

Па вялікім жа рахунку, Беларусь сёння расплачваецца, па-першае, за гульні яе самаўладнага кіраўніцтва ў “братнюю інтэграцыю” (як кажуць рускія: уваход – рубель, выхад – два), а па-другое, за адсутнасць сапраўдных рэформаў.

Лукашэнка, адкідваючы прынцыповую перабудову эканомікі, прыватызацыю, па-ранейшаму спрабуе ажывіць дзяржаўныя прадпрыемствы-зомбі, не здольныя выпускаць канкурэнтаздольную прадукцыю. Між тым ні брусельскія функцыянеры, ні кітайскі лідар Сі Цзіньпін, ні турэцкі прэзідэнт Эрдаган, што прылятае ў Мінск 11 лістапада, не могуць загадаць сваім бізнесменам купляць беларускі тавар, калі ён не вытрымлівае канкурэнцыі. Нават сябры-аўтарытарысты не камандуюць эканомікай так груба, брутальна, як гэта робіць Лукашэнка.

Так што палёты прэзідэнцкага “Боінга” па далёкіх дугах рызыкуюць ператварыцца ў суцэльны палітычны турызм. А ў рэшце рэшт зноў давядзецца ляцець вырашаць эканамічныя пытанні “па паняццях” у Маскву. Днямі адтуль акурат прасачылася інфармацыя, што рыхтуецца сустрэча Пуціна з Лукашэнкам. Крэмль, пэўна ж, зноў нешта адшкадуе, але пры гэтым пастараецца мацней узяць на кручок. Паводле расійскіх СМІ, умовай, каб аднавіліся аб’ёмы паставак нафты, можа быць абавязак Беларусі экспартаваць нафтапрадукты не праз Прыбалтыку, як цяпер, а праз болей далёкія расійскія парты (якія яшчэ і замярзаюць).

Такім чынам, хоць і робіць айчыннае кіраўніцтва сутаргавыя рухі пад лозунгамі дыверсіфікацыі, краіна рызыкуе толькі глыбей загразнуць у багне залежнасці ад Масквы.

СТОП-КАДР

Як Сяргей Клішэвіч бараніў Леніна…

Чалавек у акулярах с парванай улёткай у руцэ… Плакаць хочацца ад аднаго выгляду – быццам на пахаванні роднага бацькі. А здымак зроблены ўсяго падчас адкрыцця помніка Леніну ля прахадной Мінскага трактарнага завода.

“Чалавек у акулярах” зверам накінуўся на лідара маладафронтаўцаў Дзмітрыя Дашкевіча, які хацеў данесці інфармацыю пра жудасныя злачынствы бальшавіцкага рэжыму. Як жа – ён, Сяргей Клішэвіч, другі сакратар Цэнтральнага камітэта Беларускага саюза моладзі, член Камуністычнай партыі Беларусі, можа дапусціць, каб людзі ведалі праўду пра крывавага правадыра! Ва ўсім цывілізаваным свеце ленінапад, але толькі не ў нас, у Беларусі. Вунь якога Ільіча паднялі на новы пастамент ля галоўных варот МТЗ!

Яго б, “чалавека ў акулярах”, – ды на галоўны канвеер Трактарнага завода! Глядзіш, і не давялося б кіраўніцтву прадпрыемства, як тым жа многім Леніным-помнікам, стаяць з працягнутай рукой перад дзяржаўнай казной.

ДЭМАКРАТЫЯ ПА-БЕЛАРУСКУ

Штрафы за сцяг

Сёння, 9 лістапада, у Баранавічах будзе разглядацца адміністрацыйная справа **Уладзіміра Гундара і Юрыя Казакевіча**. Іх абвінавачваюць у парушэнні парадку правядзення і арганізацыі масавых мерапрыемстваў: 13 кастрычніка грамадзянскія актывісты збіралі ў Баранавічах подпісы за наданне бел-чырвона-беламу сцягу статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Як вядома, падобныя мерапрыемствы праходзілі ў рамках агульнарэспубліканскай акцыі з 19 верасня па 19 кастрычніка ў многіх гарадах краіны. Было сабрана больш за 12 тысяч подпісаў. Лісты з подпісамі перададзены ў Міністэрства культуры.

Дарэчы, Гундар і Казакевіч не адзіныя, каго будуць судзіць за збор подпісаў за наданне бел-чырвона-беламу сцягу статусу гістарычнай каштоўнасці. Менавіта за ўдзел у такіх акцыях суд Цэнтральнага раёна Мінска ўжо пакараў штрафам у памеры 30 базавых велічынь (630 рублёў) актывіста зарэгістраванага ў Чэхіі “Маладога фронту” **Сяргея Пальчэўскага.**

Ігар ЗАЛЕСКІ.

СПЕЦЫЯЛЬНЫ РЭПАРТАЖ

Мусульманская святыня ў Мінску

Чакаецца, што 11 лістапада прэзідэнты Беларусі і Турцыі Аляксандр Лукашэнка і Рэджэп Таіп Эрдаган урачыста адкрыюць адзіную ў Мінску саборную мячэць. За некалькі дзён да мерапрыемства адну з галоўных мусульманскіх святыняў Беларусі наведаў карэспандэнт “Народнай Волі”.

Працяг на 2-й стар.

СУМНА!

Чалавек пакутуе

Беларускі пісьменнік Леанід Маракоў, гісторык, энцыклапедыст, які вярнуў у беларускую гісторыю імёны многіх рэпрэсаваных, знаходзіцца ў хоспісе. У яго пухліна галаўнога мозгу. Пра гэта паведаміў сын пісьменніка Дзмітрый.

Паводле слоў Дзмітрыя Маракова, пухліна была прычынай таго, што на пачатку года Леанід перажыў інсульт. Цяпер ягоны стан цяжкі, ён знаходзіцца ў дзяржаўным хоспісе. Пра яго клапоцяцца сын і дачка, але патрэбна прафесійная сядзелка. На яе ў сям’і няма сродкаў. Аднак пасля звароту блізкіх да грамадскасці на рахунак для дапамогі Леаніду Маракову пачалі паступаць грошы.

На знікненне Леаніда Маракова з публічнай прасторы звярнулі ўвагу ягоныя сябры ў сацыяльнай сетцы “Фэйсбук”. Пісьменнік мае вельмі актыўны акаунт і шмат падпісчыкаў. Але апошні пост на ягонай старонцы з’явіўся 21 верасня.

У выдавецтва “Мастацкая літаратура” да галоўнага рэдактара Віктара Шніпа пісьменнік прыходзіў яшчэ раней, 7 верасня. Віктра Шніп успамінае, што ён выглядаў вельмі стомленым: “Лёня развітаўся са мной і паплёўся з Наталляй па доўгім паўзмрочным выдавецкім калідоры да ліфта. Я глядзеў ім услед, і мне здавалася, што да мяне прыходзілі прывіды Леаніда і Наталлі Мараковых…”

Алена МАЛОЧКА.

ТАМ, В УКРАИНЕ…

Мавр должен уйти…

Как ни парадоксально, шиллеровская цитата «*Мавр сделал свое дело, мавр может уходить*» очень емко и точно характеризует нынешнею отставку Михаила Саакашвили с поста руководителя Одесской областной государственной администрации.

Сам Саакашвили в своей прощальной речи горько заметил: «*Меня еще никто в жизни так цинично не обманывал!*» И действительно, грузинского «рубаху-парня», имевшего имидж победителя коррупционной гидры в своей стране, безжалостно попользовали и выбросили на обочину истории в Украине.

Саакашвили наивно полагал, что кто-то из украинских «элит» действительно хочет провести антикоррупционные реформы в этой многострадальной стране. Михаил Николозович, вероятно, рассчитывал на то, что если у него получилось в Грузии, то обязательно должно получиться и в Украине. Поверив на слово людям, которым доверял, он влез в гиблое и неперспективное для себя дело. А ведь история показывает, что в Украине надо с опаской относиться к слову, данному представителями «политических элит».

Всем известно, что на должности главы областной администрации одного из прибыльных регионов Украины Саакашвили сменил Игоря Палицу – бизнес-партнера некогда влиятельнейшего украинского олигарха Игоря Коломойского. Вступив в должность, Михаил Николозович активно вмешался в экономические интересы этой финансово-промышленной группы и значительно снизил их аппетиты в регионе.

Не менее активно использовали Михаила Саакашвили как таран в снижении влиятельности еще одного украинского «тяжеловеса» Арсения Яценюка в бытность того премьером. Активность Саакашвили наряду с другими факторами привела к обнулению рейтинга Арсения Петровича и стоявшей за ним политической силы – «Народного фронта», формально выигравшего по пропорциональной системе парламентские выборы осенью 2014 года.

Активно поучаствовал Михаил Николозович в популяризации партии Порошенко и его представителей в череде различных избирательных компаний, прошедших в период 2014–2015 годов.

Выполнив свои обязательства, Саакашвили справедливо предполагал, что и ему окажут содействие в его работе по превращению Одесской области в «причерноморскую жемчужину». Однако расчет на то, что успешные реформы в отдельно взятом регионе Украины позволят грузинскому политику вновь оказаться на первых политических ролях, не оправдался. Причина: слово, данное Михо, никто не собирался выполнять. Произошла банальная для Украины имитация содействия работе одесского губернатора, пока он еще был полезен в роли «президентского терминатора». Но после громкой отставки Яценюка и прихода на должность руководителя Кабинета министров человека Петра Порошенко Михо попросту перестал быть нужен. Более того, стал чересчур большим раздражителем среди «украинских элит» как для самого Петра Алексеевича и групп, стоящих за его спиной, так и для оппонентов провластной вертикали.

В статье «Произошла ли перезагрузка?», опубликованной в «Народной Воле» практически год назад – 20 ноября 2015 года, я констатировал, что реванш старой коррумпированной власти в Украине уже произошел, и задавался вопросом, насколько долго еще хватит терпения как у борца с коррупционерами Михаила Николозовича, так и у Петра Алексеевича, олицетворяющего всю власть в стране. Уже тогда было очевидно, что отставка Саакашвили предрешена и своих целей он добиться не сумеет.

Не сумел по нескольким объективным причинам. **Первая**, о которой я уже упоминал выше, – это та, что ему не суждено стать своим среди политических «элит» нынешней Украины. Слишком велика пропасть в целях и задачах, которые они ставят перед собой. **Вторая:** в Грузии успех Саакашвили опирался на командные действия. Там не только «низы» не хотели жить по-старому, но и достаточно значительная часть «верхов» хотела другой, «цивилизованной» жизни, чего не случилось в Украине. Здесь желания «низов» категорически не совпадают ни с желаниями «верхов», ни с их интеллектуальными возможностями. **Третья**, не менее важная, причина – это фактор самого Михаила Николозовича, который так и не смог выстроить правильную стратегию при входе на политический рынок Украины, не сумел сформировать новую перспективную команду, способную сменить старые управленческие кадры, не сформировал влиятельный ресурсный пул украинских инвесторов, способных поддержать его политические проекты. Есть еще достаточно много ошибок, которые сопровождали Саакашвили на протяжении его публичной активности в Украине. Все это ляжет тяжелыми гирями на «чашу весов» новой оппозиционной деятельности, о которой заявляет Михо и члены его немногочисленной команды.

Александр ЦЫНКЕВИЧ,
собственный корреспондент газеты «Народная Воля» в Украине.

SOS!

Сітуацыя абсурдная: паспяхова працуючае прадпрыемства на мяжы закрыцця!

Рабочыя завода «Беліт» з горада Паставы Віцебскай вобласці б'юць трывогу: з 1 студзеня 2017 года яны, 260 чалавек, могуць стаць беспрацоўнымі.

– У пятніцу 4 лістапада на заводзе быў сход, – датэлефанавалася ў рэдакцыю рабочая цэха рызля завода «Беліт» **Іна Цапенік**. – Выступаў наш кіраўнік Дзмітрый Чыжэўскі. Абвясціў, што, мяркуючы па ўсім, пасля Новага года завод спыніць: мяняюцца мытныя заканадаўства для прадпрыемстваў Свабоднай эканамічнай зоны, і «Беліт» губляе льготу на выплаце мытных пошлін. У новых умовах, паводле слоў дырэктара, працаваць з прыбыткам завод не можа.

Працоўныя дамовы на новы год з намі ўжо не перазаключаюць. А на заводзе 260 працаўнікоў, 70 працэнтаў з іх жанчыны, ёсць шматдзетныя маці... Мы ў шоку! У невялічкім горадзе і так нямала беспрацоўных. Калі на рынак выйдзе яшчэ 260 чалавек – гэта будзе катастрофа! Добра, калі чалавек дваццаць знойдуць працу.

Цяпер «Беліт» стабільна працуе, на заводзе нямецкае абсталяванне, зарплата 4–4,5 мільёна старымі грашыма. А калі ўсе яны апынуцца на вуліцы – як жыць? У мяне, напрыклад, трое дзяцей: два школьнікі, а малодшая ходзіць у садок. Муж працуе ў калгасе, там наогул капейкі плацяць.

Пісалі калектыўныя лісты ад завода ў Адміністрацыю прэзідэнта, Саўмін, Дзяржкантроль, у Віцебскі аблвыканкам. Але па сутнасці ніхто нам не адказаў. Дырэктар сказаў на сходзе, што калі б нашы прапановы чыноўнікі пачулі, то сітуацыя магла б вырашыцца станоўча. Вось мы і тэлефануем у "Народную Волю », каб вы напісалі і нас нарэшце пачулі тыя, хто прымае рашэнні.

АЎТАРЫТЭТНА

«Мы трапілі пад пошліну ў памеры… 164 (!) працэнты ад кошту ўвезенай сыравіны»

Дырэктар УП «Завод Беліт» Дзмітрый Чыжэўскі не стаў утойваць, што «Беліт» на самай справе ў кроку ад закрыцця. Праўда, ён усё ж спадзяецца, што кампраміс будзе знойдзены і цалкам паспяховае прадпрыемства, якім сёння з'яўляецца «Беліт», будзе працаваць у ранейшым рэжыме.

– Сапраўды высокая верагоднасць таго, што з 1 студзеня мы спынім працу, – патлумачыў Дзмітрый Барысавіч. – Сёння 92 працэнты ад аб'ёму вытворчасці прадпрыемства займае рызззё – тэхнічная сурвэтка. Мы з'яўляемся найбуйнейшым вытворцам гэтай прадукцыі на тэрыторыі СНД і нават займаем вядучыя пазіцыі ў Еўропе сярод прадпрыемстваў гэтай групы. З 2008 года, калі была створана вытворчасць, заўсёды паспяхова працавалі.

Але ў сувязі з тым, што цяпер Беларусь знаходзіцца ў адзінай мытнай прасторы з Расіяй, змяняюцца некаторыя ўмовы працы. "Беліт" знаходзіцца ў свабоднай эканамічнай зоне "Віцебск", і з 1 студзеня 2017 года мяняюцца ўмовы працы ў гэтай зоне. Але, на мой погляд, да канца ніхто не пралічыў наступствы гэтых змен. Усё робіцца агулам, няма кропкавага падыходу да прадпрыемстваў, таму многія апынуліся закладнікамі дадзенай сітуацыі, але наша прадпрыемства ў самым кепскім становішчы.

– А што канкрэтна адбылося, якія змены ўводзяцца?

– Усе гады мы ўвозілі сыравіну, якой няма на тэрыторыі Беларусі і Расіі (а працуем мы толькі з сыравінай з Еўропы), бяспошлінна і ўсю выробленую прадукцыю пастаўлялі на экспарт. Нашы рынкі – Расія, краіны СНД і Еўропы. З 1 студзеня гэтую льготу скасуюць. Уводзіцца пошліна на сыравіну, якая ўвозіцца. Разумна было б, калі б яе памер складаў два працэнты, тры, пяць. Мы маглі б тады дзесьці сэканоміць, выплаціць у бюджэт гэтую пошліну і працаваць далей. Але мы трапілі пад пошліну ў памеры… 164 (!) працэнты ад кошту ўвезенай сыравіны. Нават на нафце столькі не зарабляюць. І гэта для прадпрыемства непад'ёмна.

– Калі ўсё так відавочна, няўжо нельга нешта змяніць на ўзроўні ўрада?

– Пытанне вельмі складанае, яго рашэннем мы займаемся ўжо год – і ў холдынгу «Гарызонт», і ў Міністэрстве прамысловасці, і ў Саўміне. Нельга сказаць, што нашы ўлады нас кінулі. Але, на жаль, яўнага рашэння пакуль няма. Вядома ж, яно няпростае, магчыма, трэба збірацца ўсім разам і вырашаць калегіяльна. На мой погляд, выхад знайсці можна. Крыўдна, калі прадпрыемства зачыніцца па такой прычыне.

Сёння сітуацыя ў краіне няпростая. Але ў асноўным прадпрыемствы просяць грошай, крэдытаў, а ў нас сітуацыя супрацьлеглая. «Беліт» – завод- экспарцёр, мы забяспечаны заказамі на некалькі месяцаў наперад, мы не закрэдытаваныя, мы плацежаздольныя. Проста мяняецца заканадаўства не ў наш бок. Пагадзіцеся, сітуацыя атрымліваецца абсурдная. Паспяхова працуючае прадпрыемства на мяжы закрыцця! І крыўдна, калі потым наша месца зоймуць нашыя ж канкурэнты – імпарцёры дадзенай прадукцыі.

Акрамя таго, не трэба забываць, што ў правінцыйным гарадку забяспечыць працай у самыя кароткія тэрміны 260 чалавек наўрад ці магчыма. Прамысловыя прадпрыемствы ў Пастаўскім раёне ёсць, у тым ліку і прыватныя, але лішніх працоўных месцаў у колькасці 200 і больш, няма.

Таму вельмі спадзяюся, што выхад знойдзецца.

Марыя ЭЙСМАНТ.

УПЕРШЫНЮ

У Гродне пачне працаваць аўтамыйка на сонечных батарэях

Гэта першы аб'ект з выкарыстаннем альтэрнатыўнай крыніцы энергіі ў Беларусі.

Электрычнасцю мыйку па вуліцы Вішнявецкай будуць забяспечваць 250 сонечных батарэй, якія закупілі за мяжой тры гродзенскія прадпрымальнікі. Мантажныя работы ўжо завяршаюцца. Паводле слоў уладальнікаў, першых кліентаў плануюць прыняць ужо ў сярэдзіне лістапада.

– *Асноўная прычына, чаму мы выбралі работу з сонечнымі батарэямі, – эканомія,* – сказаў «Народнай Волі» прадпрымальнік **Дзмітрый Сіцько**. – *Для юрыдычных асоб у нас даволі высокія тарыфы, а выпрацоўваць электрычнасць самастойна – выгадна. Паводле нашых разлікаў, усе выдаткі павінны акупіцца праз 5–6 гадоў.*

Бізнесмен кажа, што аўтамыйка ў Гродне – гэта пробны варыянт працы з выкарыстаннем альтэрнатыўнай крыніцы энергіі. У планах прадпрымальнікаў адкрыццё новых аб'ектаў у Ваўкавыску.

Раман ВАСІЛЬЕЎ.

ВАЯЖ

«Песняры» адлятаюць у Парыж

Па запрашэнні Пасольства Беларусі ў Францыі і асабіста амбасадара Паўла Латушкі ансамбль «Песняры» ў поўным складзе ляціць заўтра ў Парыж, каб даць у Пятай рэспубліцы два канцэрты: 12 лістапада ў Ліёне, 13-га – у Парыжы. Гэтыя маленькія гастролі прысвечаны 40-годдзю першага наведвання Францыі Уладзімірам Мулявіным і яго знакамітым ансамблем. Тады, у 1976 годзе, «Песняры» былі запрошаны ў Канн на фестываль фірмаў грамзапісу. Гэта было вельмі самавітае мерапрыемства, якое наведвалі акрамя артыстаў лепшыя імпрэсарыа і менеджары свету. Разам з «Песнярамі» ад СССР ездзілі тэатр «Рамэн» і Ала Пугачова. У той час спявачка працавала ў ансамблі «Вясёлыя рабяты», але музыкантаў з яго чамусьці не пусцілі, і акампанаваць тры песні Пугачовай давялося нашым «Песнярам».

Два канцэрты, якія дадуць «Песняры» у Францыі зараз, будуць дабрачынныя. Пачнуцца яны абавязкова з песень Мулявіна – «Завушніцы» і «Чырвоная ружа». І, вядома, будзе выкананы вялікі «Паланэз» М.Агінскага, словы да якога ўжо ў нашы дні напісаў былы кіраўнік ансамбля Вячаслаў Шарапаў.

Анжаліка КУЗНЯЦОВА.

СПЕЦЫЯЛЬНЫ РЭПАРТАЖ

Мусульманская святыня ў Мінску

Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.

Мячэць пабудавана ў цэнтры беларускай сталіцы – на скрыжаванні вуліц Ігнаценкі і Грыбаедава побач з былымі мусульманскімі могілкамі. Значную фінансавую дапамогу аказаў турэцкі бок, і ўрэшце ў мусульман беларускай сталіцы з'явіўся паўнавартасны малельны дом.

...Аб'ява пра тое, што мячэць будзе адкрыта 11 лістапада, прымацавана на ўваходзе. Для тых, хто не мае афіцыйнага запрашэння на адкрыццё, малітва ў гэты дзень пройдзе па іншым адрасе.

Пакуль галоўны ўваход зачынены.

– Пра ўсё можна будзе трапіць унутр толькі пасля афіцыйнага адкрыцця мячэці, – гаворыць старшыня Мусульманскага рэлігійнага аб'яднання ў Беларусі муфцій **Абу-Бекір Шабановіч.**

Гэты чалавек, як ніхто іншы, ведае ўсе падрабязнасці будаўніцтва і пагадзіўся падзяліцца інфармацыяй з чытачамі "Народнай Волі".

З гісторыі

– Увогуле мусульмане жывуць на беларускіх землях каля 620 гадоў, – расказаў Абу-Бекір Шабановіч. – Мячэць у Мінску была і раней. Месцілася яна зусім недалёка ад гэтага месца – у раёне цяперашняй гасцініцы "Юбілейная", якая зараз атачана рэстаранамі ды казіно. Тая мячэць была пабудавана ў 1901 годзе. Сродкі на яе будаўніцтва збіраліся прыкладна 10 гадоў. Мячэць была простай, без усялякай інфраструктуры – складалася з адной малельнай залы і функцыянавала аж да 1936 года. Савецкая ўлада аддала памяшканне краме пад склад.

Падчас Вялікай Айчыннай вайны будынак стаў безгаспадарным, і нашы вернікі, якія засталіся ў Мінску, у гады ваеннага ліхалецця прыходзілі на малітву менавіта туды. Пасля вайны мусульманская абшчына ў Мінску была закрыта, маёмасць яе рэквізавалі… А потым, пры будаўніцтве праспекта Машэрава (сённяшні праспект Пераможцаў), будынак увогуле быў знесены.

У 1990-я гады настаў час аднаўлення мусульманскай культуры ў Беларусі. Тады ж узнікла ідэя будаўніцтва новай мячэці.

Прыемна адзначыць: новая мячэць, у якой мы з вамі знаходзімся зараз, цалкам пабудавана дакладна так, як і тая, што была знесена. Хаця абмяркоўвалася шмат праектаў, былі прапановы з Бліжняга Усходу. Адзінае што – маштабы новага будынка прыкладна ў пяць разоў большыя. Архітэктурнае рашэнне – такое самае.

Зямельны ўчастак пад забудову мы атрымалі без праблем. Тэрыторыя, на якой месціцца мячэць, займае прыкладна гектар. Раней на гэтым месцы былі мусульманскія могілкі, разбураныя ў 1960-я гады. Мы знаходзілі тут парэшткі надмагільных камянёў; яны былі акуратна сабраны і захаваны на заднім двары мячэці.

Чаму ж вам пра гэта расказваю? Напрыканцы 1980-х гадоў на пляцоўцы, дзе зараз стаіць мячэць, некаторыя прадпрыемствы задумалі арганізаваць для сваіх супрацоўнікаў тэнісныя корты. Сюды прыехаў бульдозер, стаў раўняць зямлю. А рашэнне аб перадачы ж мусульманам знаходзілася ў стадыі прыняцця. Помню, як мы ледзь адгаварылі бульдазерыста працаваць, распавёўшы пра тое, што ў гэтай мясцовасці мусульманскія могілкі…

Кошт пытання – 7 мільёнаў долараў

– Гэтае будаўніцтва расцягнулася на доўгія 13 гадоў, – працягвае аповед Абу-Бекір Шабановіч. – Мінская мячэць будавалася за кошт ахвяраванняў, таксама збор сродкаў адбываўся праз спецыяльны фонд рэлігійных спраў Турцыі. З беларускага бюджэту на будаўніцтва нічога не патрачана. Мячэць перададзена ў дар беларускаму народу ад народа Турцыі.

Арыенціровачна магу сказаць, што сюды былі ўкладзены вельмі сур'ёзныя грошы – не менш за 7 мільёнаў долараў.

Пачынала будаўніцтва беларуская будаўнічая кампанія "Промекс", потым да рэалізацыі праекта падключыўся турэцкі бок: турэцкія спецыялісты ўдзельнічалі ў будаўніцтве і аддзелачных работах. У іх вялікі вопыт па ўзвядзенні мячэцяў. І якасць работ – на вышэйшым узроўні! Пойдземце паглядзім…

Разам з муфціем Шабановічам мы рушым на імправізаваную экскурсію па новенькай мячэці. Яна распачынаецца з цокальнага паверха. Тут знаходзіцца ўся інфраструктура мячэці – два санітарна-гігіенічныя блокі для мужчын і жанчын, у якіх ёсць магчымасць прыняць амавенне перад малітвай. Тут жа – бібліятэка для агульнага карыстанняі, ёсць нават гасцявыя пакоі для вернікаў, якія прыедуць у Мінск з іншых гарадоў. Тут жа плануецца адкрыць музей ісламу ў Беларусі.

Пад асноўнай малельнай залай ёсць актавая, разлічаная на 250 чалавек. Тут будуць праводзіцца тэматычныя лекцыі і сустрэчы. Асаблівасцю актавай залы з'яўляюцца "несапраўдныя" маленькія акенцы – падсвечаныя невялікія нішкі ў сценах, якія ствараюць эфект дадатковага асвятлення.

На цокальным паверсе таксама пасцелены чысцюткі дыван, на які ступаць у абутку забаронена, бо пры малітве мусульманін [illegible] паклоны, а рабіць гэта на [illegible] нельга. Гэта вельмі гігіенічна.

Другі паверх цалкам аддадзены пад асноўную малельную залу.

– *Сюды пакуль не пускаюць вернікаў, бо адзін з першых, хто набываў тут,* – гаворыць муфцій Абу-Бекар Шабановіч. – *Таму здымайце абутак, і пойдзем.*

Разам з муфціем басанож мы праходзім у галоўную малельную залу. На падлозе багаты дыван. У цэнтры прама ў сцяне невялікае паглыбленне – міхраб. Міхраб паказвае накірунак да Мекі, і менавіта тут, спіной да вернікаў, моліцца імам, які падчас малітвы, паводле мусульманскага звычаю, павінен знаходзіцца наперадзе ўсіх, хто прыйшоў на малітву.

Побач з міхрабам знаходзіцца яшчэ адзін важны атрыбут саборнай мячэці – мінбар – трыбуна з якой імам чытае пятнічную пропаведзь.

Паводле мусульманскіх звычаяў, прадстаўнікі розных палоў моляцца асобна. Для таго каб не парушаць гэты старадаўні парадак, у мячэці ёсць спецыяльныя перасоўныя перагародкі. Для пажылых вернікаў прадугледжаны спецыяльныя крэселкі.

Уздоўж сцен знаходзяцца стэлажы з Каранам, на сценах надпісы – вытрымкі з яго.

Другі паверх – шырокі трохбаковы балкон, на якім таксама можна маліцца.

– *Па праекце мячэць мае 750 месцаў для вернікаў, а практычна сюды можа прыйсці адначасова паўтары тысячы чалавек,* – гаворыць мой суразмоўца. – *Паводле мусульманскіх канонаў, вернікі пры здзяйсненні малітвы павінны знаходзіцца шчыльна адзін да аднаго, але, канечне, будынак "перагружаць" мы не будзем, каму не хопіць месца, той будзе маліцца на вуліцы, асабліва ў цёплы час года.*

Дарэчы, менавіта на вуліцы, а не ўнутры мячэці, распачнецца яе адкрыццё.

– На мерапрыемства запрошана каля 700 чалавек, – распавядае Абу-Бекір Шабановіч. – Але, я сам да канца не ведаю, які сцэнарый будзе. Зразумейце: гэта ж пратакольнае мерапрыемства з удзелам кіраўнікоў дзяржаў. На адкрыццё мінскай мячэці запрошаны таксама дыпламаты з мусульманскіх краін, акрэдытаваных у Беларусі, ці тыя, што працуюць па сумяшчальніцтве, скажам, у Маскве. Спадзяюся, што ўсё пройдзе на вышэйшым узроўні.

Віталь ГАРБУЗАЎ.

Фота аўтара.

НУ І НУ!

Пенсіянер з Магілёва пагражае сябе спаліць

Відэазварот з такім ультыматумам Уладзімір Пашчанка выклаў у інтэрнэт. Пашчанка настойвае, што судовая сістэма, наглядныя органы і міліцыя не здолелі абараніць ягоныя правы. Калі яны не будуць адноўлены да 15 лістапада, ён пагражае сябе падпаліць.

Два гады таму Уладзіміра Пашчанку збілі ля ўласнага дома. Сын пенсіянера прысароміў двух хлопцаў нападпітку, адзін з якіх мачыўся на агароджу сядзібы. У адказ тыя ўчынілі бойку. Стары стаў між імі і сынам, а супраць яго, як ён сцвярджае, быў ужыты прыём з арсеналу баявых адзінаборстваў. У медыцынскім заключэнні зафіксаваны пералом левага падкаленніка, а таксама сляды збіцця.

«*Адзін з іх, відаць, валодаў майстэрствам баявых адзінаборстваў, і я не паспеў вокам міргнуць, як адляцеў больш як на пяць метраў*, – цытуе пенсіянера Радыё Свабода. – *Потым ён ускочыў на мяне – я ляжаў ніцма – і пачаў дабіваць. Малаціў так, што пазбіваў кулакі аб маю галаву. Калі б я страціў прытомнасць, то мяне ён забіў бы*».

У сваім відэазвароце пенсіянер называе імёны сваіх крыўдзіцеляў. Настойвае, што яны заслугоўваюць жорсткага пакарання.

Уладзімір Пашчанка кажа, што справу разглядалі і ў раённым, і ў абласным судах. Пасля ягоных апеляцыяў на прысуд справа дайшла і да Вярхоўнага суда, які абавязаў ніжэйшыя інстанцыі яе разгледзець наноў.

У выніку судовая калегія крымінальных спраў Магілёўскага абласнога суда прызнала вінаватым аднаго з крыўдзіцеляў Пашчанкі. Паводле выраку, ён «груба парушыў грамадскі парадак, што праявілася ў непавазе да грамадства з выкарыстаннем гвалту, пашкоджаннем чужой маёмасці і нанясеннем цялеснага пашкоджання».

Абвінавачваны ж заяўляў, што ініцыятарам канфлікту былі пацярпелыя па справе – сын і бацька Пашчанкі. Цялеснае пашкоджанне Пашчанку-старэйшаму, даводзіў ён, прычыніў ненаўмысна, а пералом нагі ў пацярпелага нібыта здарыўся праз неасцярожнае падзенне.

Крыўдзіцеля Пашчанкі прызналі вінаватым і асудзілі на тры гады «хіміі» і выплату 30 мільёнаў недэнамінаваных рублёў кампенсацыі маральнай шкоды. Пенсіянер сцвярджае, што гэтыя грошы выплачваюцца нерэгулярна.

Другі ўдзельнік канфлікту, якога Пашчанка таксама лічыць вінаватым, пазбег пакарання. У справе ён праходзіў як сведка.

Пенсіянер заяўляе: ягоныя крыўдзіцелі не пакаяліся ва ўчыненым і не выбачыліся перад ім у судзе. Кампенсацыі маральнай шкоды ён хацеў памерам 100 мільёнаў рублёў.

На пытанне, ці не варта спыніцца, бо аднаго з крыўдзіцеляў усё ж пакаралі, пенсіянер адказвае адмоўна.

«*Яны адн ялі ў мяне два гады жыцця і заслугоўваюць больш жорсткага пакарання. У іх ёсць заступнікі, якія не даюць судовай сістэме судзіць іх паводле закона. Я хачу прыцягнуць да адказнасці ўсіх, хто парушаў закон, калі расследавалі гэтую справу*», – настойвае Пашчанка.

«*Калі да 15 лістапада мае канстытуцыйныя правы не будуць адноўлены і справа не будзе расследавана як належыць, я падпалю сябе*, – пагражае суразмоўца Радыё Свабода. – *Калі ж будзе паведамленне, што пачаліся праверкі законнасці расследавання справы, то я адмоўлюся ад сваіх намераў. Я хачу аднаго: каб усё было паводле закона*».

Уладзіміру Пашчанку 69 гадоў. Да пенсіі ён служыў у грамадзянскай авіяцыі. Пашчанка – аўтар, кампазітар і выканаўца сваіх песень, лаўрэат розных фэстываляў і конкурсаў.

СКАНДАЛ

Почему отменили концерт пианиста Юрия Блинова

Международный сольный проект "Все сонаты Сергея Прокофьева" пианиста Юрия Блинова стартовал в Белгосфилармонии еще в начале концертного сезона, 21 сентября. А 10 ноября должен был состояться второй концерт цикла. Но он был отменен. Затем перенесен на другую дату – 17 ноября. Известный пианист, которого, по его словам, уведомили об этом в последний момент, был оскорблен. И так высказался по этому поводу:

– Сначала дирекция сообщила мне, что мой концерт отменяется, потому что сцена понадобилась по причине важнейшего и необходимейшего в жизни нашей страны мероприятия – а именно старта Дней культуры Республики Таджикистан. Узнав об этом, я уже был готов совершить что-нибудь крайне нехорошее. Ко всеобщему счастью в расписании Большого зала Белгосфилармонии обнаружилась свободная дата – 17 ноября, на которую не без труда и был перенесен концерт. Белорусская фортепианная музыка тяжело выдохнула с облегчением.

Конечно, трудно постичь зигзаги государственной мудрости, но и ежу, и пианисту понятно, что Дни культуры никогда не происходят просто так. Хотя, честно скажу, я охотнее пожертвовал бы своим концертом в пользу дней культуры России (от которой мы материально зависим) или Китая (от дружбы с которым мы еще надеемся что-то поиметь). Или, скажем, США (с которыми все разумные люди стараются поддерживать приличные отношения).

Что меня удивляет, так это наш исконный обычай искать зал для официального мероприятия в последний момент. Терзает вопрос: а что, если бы в этот вечер на сцене филармонии должен был играть не одинокий унылый рояль, а большой оркестр или, скажем, заезжий популярный джаз-ансамбль? Вышвырнули бы их, невзирая на убытки и издержки?

К вышесказанному я вот что еще должен заметить: если дирекция полагает, что можно наплевать на одного из лучших отечественных пианистов и на несколько сотен любителей фортепианной музыки – это, мол, наше приватное, обыденное, внутрибелорусское дело, то она не совсем права. Сорвав мой концерт 10 числа, администрация, думаю, огорчила Чрезвычайного и Полномочного Посла Ее Величества госпожу Фионну Гибб, которая собиралась посетить его в свой день рождения. Думаю, теперь госпожа Гибб со свойственной ей проницательностью сделает соответствующие выводы об удивительности нравов, царящих в культурной жизни нашей страны.

Елена МОЛОЧКО.

ВЕДАЙ НАШЫХ!

Слесар з Бабруйска заваяваў тытул «Містар Харызма» на конкурсе «Супермадэль Сусвету»

Для таго каб узяць удзел у конкурсе, Андрэй Ладонька звольніўся з Бабруйскага завода трактарных дэталяў і агрэгатаў.

Першы конкурсны вопыт для хлопца аказаўся даволі паспяховым.

«Супермадэллю Сусвету» сярод мужчын стаў прадстаўнік Індыі – мадэль, тэлезорка, уладальнік тытула «Містар Індыя-2016» Гаган Верма.

Да нядаўняга часу Андрэй Ладонька ўспрымаў мадэлінг як хобі. Журналістам Андрэй распавядаў, што ў будучыні хоча адкрыць уласнае музычнае кафэ.

ПОМНІМ...

20 гадоў таму трагічна загінуў Анатоль Майсеня

12 лістапада 1996 года ў 7 гадзін 30 хвілін на 286-м кіламетры трасы Брэст–Мінск каля вёскі Яблынеўка аўтамабіль "Джып Чэрокі", якім кіраваў прэзідэнт Нацыянальнага цэнтра стратэгічных ініцыятыў "Усход–Захад", палітычны аглядальнік "Народнай Волі" на вялікай хуткасці сутыкнуўся з ГАЗ-53.

Існуе шэраг версій гібелі гэтага надзвычай таленавітага чалавека. Афіцыйная – заснуў за рулём. У тым ракавым для Беларусі лістападзе 1996 года Анатоль Майсеня ездзіў у Рым, каб там на канферэнцыі сустрэцца з многімі знакамітымі еўрапейскімі дзеячамі, якія маглі б станоўча паўздзейнічаць на разрульванне палітычнага крызісу ў Беларусі.

Ён вельмі спяшаўся вярнуцца на Радзіму, дзе падзеі з кожным днём, з кожнай гадзінай набіралі драматычны характар. Яго, шчырага прыхільніка дэмакратыі, хвалявалі наступствы самачынна ініцыяванага А.Лукашэнкам рэферэндуму. Нацыянальны цэнтр стратэгічных ініцыятыў "Усход–Захад" запрасіў у Мінск многіх міжнародных экспертаў, і 12 лістапада 1996 года ён, Анатоль Іосіфавіч Майсеня, павінен быў адкрываць важнейшы форум. А таму, нягледзячы на страшэнную стомленасць, спяшаўся ў Мінск.

Аўтакатастрофа абарвала яго жыццё ў самым росквіце – яму было ўсяго 43 гады.

СЛОВА СЯБРА

Андрэй САННІКАЎ

Яго бліскавіца

…Ён быў прыкметнай асобай ў беларускай палітыцы, аналітыцы, інтэлектуальным жыцці. Стваральнік першага аналітычнага цэнтра "Усход–Захад", выдатны публіцыст, чалавек неверагоднай энергіі, ён спрабаваў актыўна ўплываць на ўсе працэсы, якія адбываліся ў Беларусі.

Я з ім сябраваў, і гэтая актыўнасць Анатоля мне імпаніравала. Падабалася вельмі і ягоная неверагодная здольнасць да навучання. Ён не саромеўся вучыцца. Як гэта ні сумна, але на пачатку дзевяностых не было ў нас яшчэ ні прафесійных аналітыкаў, ні журналістаў-міжнароднікаў. На вялікі жаль, і цяпер іх няшмат. Анатоль сам спрабаваў заняць усе гэтыя пазіцыі. Ён разумеў, якая гэта жыццёвая неабходнасць для маладой дзяржавы – мець уласны погляд на свет.

Мне даводзілася ўдзельнічаць ва ўсіх першых сустрэчах лідараў СНД у якасці эксперта. Анатоль таксама, як вядомы журналіст, там прысутнічаў. Памятаю, мы разглядалі ўсё дэталёва, да драбніц, і да пачатку, і падчас гэтых сустрэч. Толя звычайна прыслухоўваўся да маіх парад – з кім варта паразмаўляць, да каго звярнуцца па каментарый. І да кожнага мог падысці і каго заўгодна разгаварыць. Ён заўсёды быў падрыхтаваны да размовы і надзвычай засяроджаны на тым, што павінен быў высветліць, а таму суразмоўцы, незалежна ад таго, высокапастаўлены гэта генерал або прэзідэнт адной з краін СНД, заклапочаныя ўласнымі праблемамі, праз хвіліну ўжо ўключаліся ў размову, захопленыя ягонай палкай манерай абмеркавання тых надзвычай няпростых праблем.

Аднойчы Анатоль віхурай наляцеў на маршала Шапашнікава на лётным полі кіеўскага аэрапорта і пачаў адразу выцягваць з яго патрэбную інфармацыю. Незадаволенасць Шапашнікава, на той час галоўнакамандуючага Узброенымі сіламі СНД, доўжылася літаральна хвіліну. Праз некалькі хвілін яны ўжо хадзілі па ўзлётнай паласе пад дробным дажджом, захопленыя размовай. Анатоль гаварыў хутка, крыху заікаўся, але падчас сваіх інтэрв'ю непрыкметна ператвараўся з журналіста ў суразмоўцу на роўных. А таму нават самыя знакамітыя людзі гэтак жа і ўспрымалі яго – як роўню.

Вясной 1994 года ў Цюрыху праходзіла буйная міжнародная канферэнцыя, у якой удзельнічаў і Анатоль Майсеня. Я ў той час працаваў у нашым прадстаўніцтве ў Жэневе і, даведаўшыся пра канферэнцыю з рассылкі, паехаў у Цюрых, каб пабачыцца з Анатолем. Мы сядзелі ў холе гатэля і размаўлялі, доўга і шчыра. Ужо была прынята новая Канстытуцыя Беларусі, краіна рыхтавалася да выбараў. Рыхтаваўся да іх і Лукашэнка. А Анатоль быў у ягонай камандзе. Менавіта ён і агучыў мне стратэгію "маладых ваўкоў", як называлі ў той час тую каманду.

Галоўнае – выйграць выбары, а недарэчны Лукашэнка будзе пад кантролем, і тады ўзнікне магчымасць правесці рэформы, такія неабходны для Беларусі. Я ўсё гэта ўспрымаў вельмі скептычна, гаварыў, што безаблічныя асобы ў выніку сваёй неадукаванасці пачынаюць паводзіць сябе непрадказальна і рашэнні шукаюць у тым, што яны ведаюць. Аднак у выпадку з Лукашэнкам усё яшчэ горш – ён ведае толькі, як кіраваць, прыніжаючы іншых. Анатоль гарачыўся, пераконваў мяне, што як яны спарадзілі яго, гэтак жа могуць з ім і развітацца.

Пазней Анатоль Майсеня перайшоў у жорсткую апазіцыю да той асобы, якую ён у свой час дапамагаў "спарадзіць". Бліскучую публіцыстыку гэтага выдатнага журналіста, асабліва артыкул "Беларусь у імгле", варта было б вывучаць у школе.

Анатоль загінуў 12 лістапада 1996 года. Паводле афіцыйнай версіі, Майсеня заснуў, "*не справился с управлением*" і быў вінаваты ў той аварыі. Асабісты ягоны аўтамабіль на 286-м кіламетры шашы Брэст–Мінск на вялікай хуткасці сутыкнуўся з аўтамабілем ГАЗ-53. Майсеня атрымаў цяжкія траўмы і памёр па дарозе ў шпіталь.

Смерць Анатоля ўскалыхнула Беларусь, было падобна на тое, што нават сыходам сваім ён папярэджваў, якая трагедыя набліжаецца. Генерал Юрый Захаранка, міністр унутраных спраў Беларусі, які адразу выехаў на месца здарэння, сцвярджаў, што аўтакатастрофа не была выпадковасцю. Не ведаю, ці ўсё так. Тады не думаў пра гэта. Такое падавалася неверагодным.

Гібель Толі абарвала вельмі важную лінію ў жыцці Беларусі, якую весці мог толькі ён.

Праз два з паловай гады пасля той катастрофы надышоў страшны для Беларусі 1999 год, які назаўсёды вызначыў прыроду лукашэнкаўскага рэжыму. Адзін за адным пачалі бясследна знікаць ягоныя асноўныя апаненты. Пры загадкавых акалічнасцях раптоўна памёр Генадзь Карпенка, бясспрэчны лідар апазіцыі. Пра такіх людзей гавораць – відны. Ён сапраўды, дзе б ні апынуўся, адразу звяртаў на сябе ўвагу. Віцэ-спікер парламента, член-карэспандэнт Акадэміі навук, дырэктар вялікага завода, спартсмен – суддзя ўсесаюзнай катэгорыі і проста абаяльны чалавек, ён быў сваім у любой кампаніі. Менавіта з Карпенкам я звязваў свае надзеі на перамены ў Беларусі. Ахвотна з ім працаваў, прызнаючы ягоны аўтарытэт і ягонае лідарства.

У траўні знік генерал Юрый Захаранка, паплечнік Карпенкі, які стварыў у той час саюз афіцэраў. Міністр унутраных спраў Захаранка адмовіўся выконваць незаконныя загады Лукашэнкі і быў адпраўлены ў адстаўку. У нашым ценевым урадзе, якім кіраваў Генадзь Карпенка, генерал Захаранка быў адказным за сілавы блок, і баяўся яго Лукашэнка небеспадстаўна. Пасля адстаўкі яшчэ больш узрасла ягоная папулярнасць у асяроддзі людзей у пагонах.

У верасні таго ж года разам са сваім сябрам бізнесменам Анатолем Красоўскім знік Віктар Ганчар, выдатны юрыст і прамоўца, чалавек з лідарскімі якасцямі і амбіцыямі. Ён таксама ўваходзіў у вузкае кола лукашэнкаўскай каманды, заняў пасаду віцэ-прэм'ера ў ягоным урадзе, але зразумеў вельмі хутка, што Лукашэнка імкліва скіроўвае краіну ў бездань асабістай улады. Ганчар сышоў у адстаўку і стаў адным з найбольш моцных лідараў апазіцыі. Працаваў ён таксама і з Генадзем Карпенкам.

У чэрвені наступнага года знік тэлеаператар Зміцер Завадскі.

(З кнігі "Мая гісторыя".)

АСАБІСТАЕ

Лада МАЙСЕНЯ:

«Я з Толем адчувала сябе вельмі шчаслівай...»

Яна рана, вельмі рана стала ўдавой. Засталася з маленькай дачкой на руках.

– Як я жыла гэтыя дваццаць год? Спачатку было вельмі цяжка, – *прызнаецца Лада Майсеня.* – Трэба было вучыцца жыць нанова. З часам, вядома, трохі адпусціла. Дачка дапамагла, мама моцна падтрымлівала. Дзякуючы бацькам я сабралася і змагла неяк прыстасавацца да новых рэалій.

Зараз гляджу на дачку, радуюся, ганаруся! Разумею, што яна – копія Толіка. Насця займаецца міжнародным правам, спрабуе нейкім чынам працягнуць бацькаву справу...

– Калі не памыляюся, Анастасія працуе з вамі ў адной юрыдычнай фірме.

– Так, але яшчэ паралельна працягвае сваё навучанне. Нядаўна скончыла Каледж Еўропы, зараз прайшла сумоўе і паедзе на стажыроўку ў Бундэстаг.

– У яе, як і ў вашага мужа, з нямецкай мовай праблем няма?

– Яна ведае тры мовы – англійскую, французскую і нямецкую. Татавы гены! Толя іняз скончыў, выдатна ведаў англійскую, французскую, польскую.

– Колькі было дачцэ, калі яго не стала?

– Чатыры гады.

– Яна зусім не памятае бацьку?

– Кажа: захаваліся асобныя ўспаміны, але вельмі абрывачныя. Я ёй шмат расказвала пра бацьку. У нас многа фатаграфій, мы зрабілі сямейны фільм пра Толю, дзе сабрана і асабістае, і грамадскае.

– Цяпер Анастасіі – 24. Вы ў яе ўзросце ўжо год замужам былі!

– *(Усміхаецца.)* Я – так, а дачка спачатку хоча кар'еру зрабіць. Можа, потым у чымсьці і расчаруецца, але пакуль у яе ёсць імкненне перш за ўсё рэалізавацца. Не ведаю, дрэнна гэта ці добра, але гэта яе выбар.

– Вы разам з Анатолем пражылі ўсяго 7 гадоў...

– Гэта былі шчаслівыя і вельмі насычаныя гады. І па колькасці падзей, якія адбываліся ў той час, смела можна лічыць год за два! Тым больш той час быў цікавы яшчэ з таго пункту гледжання, што мяняліся эпохі, погляды на жыццё, тады з'явілася плеяда маладых амбіцыйных палітыкаў...

Наогул, мне нават не верыцца, што ўжо 20 гадоў прайшло...

– Душэўны боль за гэтыя гады сціх?

– Мне заўсёды было шкада, што Насця расце без Толіка. На жаль, я не магу даць ёй тое, што даў бы бацька. У яе такія інтарэсы, якія былі і ў Толіка – грамадска-палітычныя, глабальныя, у якіх я не заўсёды ўсё разумею. Ды бацькаву цеплыню і любоў нічым нельга замяніць.

– Дарэчы, пра каханне. Вы вельмі яркая і прыгожая жанчына. З цяжкасцю верыцца, што за ўсе гэтыя гады вам ніхто не прапанаваў руку і сэрца...

– Сустрэчы нейкія былі, але каб захацелася замуж выйсці... Напэўна, не. Не сустрэўся больш такі чалавек...

Я з Толем адчувала сябе вельмі шчаслівай. Ён быў апорай. У нас было столькі планаў – і тут раз!.. І ўсё...

Я доўгі час не магла адысці ад шоку...

– А як вы даведаліся пра тое, што здарылася?

– Мне патэлефанавалі яго калегі. Як сёння памятаю: я была на працы, і раптам такая навіна… Паверыць было немагчыма… Мне сказалі: "Толя разбіўся". Я перапытала: а дзе ён? Проста не ўкладвалася ў галаве, што насмерць...

Калі чалавек цяжка хварэе, ёсць час падрыхтавацца да смерці, прыняць яе. А калі так... Шмат месяцаў, нават гадоў трэба, каб усвядоміць.

– А дачцэ як сказалі, што тата памёр?

– Спачатку гаварылі, што ён у камандзіроўцы, паляцеў на неба. А калі праз некалькі гадоў яна пачула, што тата памёр, абурылася: чаму мне не сказалі?

– Першыя гады пасля смерці мужа многа плакалі?

– Я наогул рэдка плачу – такая натура. Безумоўна, мне яго вельмі не хапала. І ў думках я вельмі доўгі час з Толем размаўляла. Раілася, распавядала, скардзілася. Калі ўзнікалі складанасці, папракала: як ты мог кінуць нас у такі момант?! Нават сварылася з ім!

Сям'я, як і кожны чалавек, таксама мае сваё энергетычнае поле, і, калі ў гэтым біяполі раптам ўтвараецца пралом, патрэбны час, каб ён зацягнуўся...

– Сёння вы па-ранейшаму з ім размаўляеце?

– Зараз ужо менш. А першыя гады – гадоў пяць і нават больш –гэта было пастаянна.

– Паводле першай адукацыі вы юрыст. Але праз некалькі гадоў пасля смерці Анатоля атрымалі яшчэ адзін дыплом – псіхолага. Другая адукацыя спатрэбілася, каб прафесійна справіцца з душэўным болем?

– Не, гэта была дзіцячая мара. Я тады выбірала паміж юрыспрудэнцыяй і псіхалогіяй. Але ў гады майго студэнцтва, каб стаць псіхолагам, трэба было ехаць вучыцца або ў Маскву, або ў Санкт-Пецярбург. Я абрала Мінск. А мара засталася. Нягледзячы на тое, што мая праца збольшага звязана і з псіхалогіяй, мне было вельмі цікава вучыцца нават для самой сябе. Зносіны паміж людзьмі, пабудова камунікацый, канфлікты... Многія рэчы я для сябе адкрыла зусім нанова.

– Калі не памыляюся, пасля трагедыі вы пераехалі да бацькоў...

– Так, і па-ранейшаму жыву з імі. А Толевы бацькі рана пайшлі з жыцця. Маму яго я не заспела – яна памерла ад апендыцыту, ёй было крыху за сорак. А бацькі не стала за сорак дзён да Толевай смерці...

– Анатоля Майсеню сёння шмат хто памятае?

– Памятаюць. І некаторыя яго сябры па-ранейшаму тэлефануюць. І на магілках мы перыядычна знаходзім новыя вянкі і кветкі. І ў жыцці часта сустракаю людзей, якія чыталі яго артыкулы і памятаюць, што быў такі беларускі журналіст...

Анастасія МАЙСЕНЯ:

«Я будавала лесвіцу ў неба, каб быць бліжэй да бацькі...»

Дачка Анатоля Майсені ўпершыню расказвае пра свайго бацьку.

– Я шмат чытала пра бацьку, глядзела розныя відэазапісы, – *гаворыць Анастасія*. – Мне здаецца, мае галоўныя ўспаміны пра яго заснаваны менавіта на дакументальным матэрыяле...

Добра памятаю, што адчувала сябе вельмі страчанай, калі побач ўспаміналі пра бацьку.

Мама казала, што бацька паляцеў на неба. І калі пабудаваць лесвіцу ў неба, можна з ім сустрэцца. Я ўзнімала вочы ўверх і будавала свае бясконцыя прыступкі, каб быць бліжэй да бацькі...

З тых часоў, дарэчы, вельмі часта гляджу на неба. Думаю, гэта звычка з'явілася менавіта з дзяцінства...

Калі разглядаю яго фатаграфіі, заўсёды кажу: "Я – гэта ты, а ты – гэта я". Я адчуваю сябе яго часткай. Калі б ён быў жывы, у нас наўрад ці ўзніклі нейкія супярэчнасці. Мне здаецца, мы дапаўнялі б адзін аднаго. Я ўпэўнена ў гэтым на сто працэнтаў! Гляджу запісы яго інтэрв'ю, як ён працаваў, і разумею, што гэты чалавек вельмі блізкі мне не толькі з-за таго, што ён мой бацька. Ён па духу свой. Таму я і ўспрымаю сябе яго часткай і працягам...

Марына КОКТЫШ.

Дасье «Народнай Волі»

Анатоль Майсеня нарадзіўся ў вёсцы пад Нясвіжам. З адзнакай скончыў Мінскі інстытут замежных моў, аспірантуру Інстытута філасофіі і права Акадэміі навук.

Кандыдат філасофскіх навук. Працаваў каментатарам на Беларускім тэлебачанні, палітычным аглядальнікам "Народнай газеты", а затым – "Народнай Волі".

З кастрычніка 1992 года – прэзідэнт Нацыянальнага цэнтра стратэгічных ініцыятыў "Усход – Захад".

Яго пяру належыць больш за 200 артыкулаў, кніга "Забыцца не дадзена" пра рэпрэсіі ў Беларусі ў 1930-х гадах.

Супрацоўніцтва з "Народнай Воляй" працягвалася да апошняга дня яго жыцця.

У НУМАР!

Дзмітрый Дашкевіч падаў у міліцыю заяву аб прыцягненні да адказнасці амапаўцаў, якія яго збілі 7 лістапада.

З СУДОВАЙ ЗАЛЫ

Не шавеляцца чыны – значыць, мёртвыя яны

Прэзідэнт заклікаў чыноўнікаў "шавяліцца кожнаму; калі не шавеляцца, трэба людзей мяняць".

Спакон вякоў усім вядома,
Пра гэта знаем я і вы:
Ляжыць нябожчык нерухома,
Той, хто шавеліцца, – жывы.
Наш прэзідэнт такі ж
крытэрый
Прапанаваў і для чыноў,
Якіх, прызнацца, да халеры –
Нібы над падлай груганоў.
Да кожнай,
нават дробнай, "сошкі"
Патрэбна ставіцца наўпрост:
Калі шавеліцца хоць трошкі,
Дык і няхай займае пост.
А не шавеліцца, дык трэба
Яму адразу даць адлуп:
Засведчаць і зямля, і неба,
Што для людзей
ён проста труп.
Пытанні ёсць з такой нагоды:
На сёння нашай старане
З чыноў карысці больш
ці шкоды?
Яны шавеляцца ці не?
На першы погляд,
робяць штосьці,
Ды вынік працы іх такі,
Што краявід, як на пагосце,
Дзе спрэс магілы й мерцвякі…

Блізка мы да бездані, бо ў фінансах бездары?

Паводле даклада Арганізацыі эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця, узровень фінансавай пісьменнасці ў Беларусі – адзін з самых нізкіх у свеце. На пытанні аб інфляцыі, простых інвестыцыях, крэдытах, дэпазітах і г.д. змаглі адказаць менш за палову апытаных беларусаў. Горшыя вынікі дэманструюць толькі жыхары Малайзіі і Віргінскіх астравоў.

Чаму з памкненняў
толк малы,
Краіна ледзь не ў бездані?
Хоць мы працуем, як валы,
Але ў фінансах бездары!
Калі б у гэтай галіне
Хоць трохі закумекалі,
Дык мелі б грошыкі ў машне,
Не звалі б нас няўмекамі.
Прынамсі, лічыць так акраз
З замежжа аналітыкі
(Яны даследванне ў нас
Нарэшце правялі-такі).
Маўляў, не разумее люд
(Хіба ж не ганьба нацыі?)
Значэння слоў "крэдыт",
"банкрут",
"Дэфолт" і "дэвальвацыя";
Ад беларусаў не чакаў
Ніхто такой асалі –
Не разумней за хлапчука
Або дзядка з Малайзіі.
Аблуда гэта і паклёп,
Падставы ёсць для лямантаў:
Выдатна наш засвоіў клёк
Фінансавую грамату!
Змаглі, спазнаўшы
шмат пакут,
Адчуць на ўласнай шкуры мы
"Інфляцыю" і "курс валют",
Як белкі з купюрамі.
І мелі ўсе мы бледны від
(А хто і слёзы выплакаў),
Як над душой вісеў "крэдыт"
І не шыша – для выплатаў.
Для адукацыі былі
Урокі тыя плённымі.
Навучаныя мы рублі
Лічыць ужо мільёнамі,
Дык разбяромся ўсё ж, бадай,
Як-небудзь і з капейкамі,
Хоць называй – не называй
Нас грамаздамі нейкімі.
***
Што мы ў фінансах вахлакі –
То не прадмет для панікі.
Горш, што пустыя кашалькі,
І пафустыя страўнікі…

Эльша БАНЕЛЬ, інжынер.

З ПІСЬМА…

Сяргей Храпіцкі атрымаў сур'ёзны ўрок

Як вынікае з каментарыя доктара юрыдычных навук, прафесара М.Пастухова ("НВ", №82), Сяргей Храпіцкі з вёскі Бережное Столінскага раёна *"в свои 23 года перестал верить в то, что у нас можно восстановить справедливость"*. За два гады ён не змог знайсці справядлівасць.

Вельмі шкада спадара С.Храпіцкага, якога пазбавілі на тры гады пасведчання кіроўцы ды яшчэ аштрафавалі на 11.790.000 рублёў старымі грашыма. Але я рады, што ўжо ў 23 гады ён зразумеў сутнасць дзяржавы, у якой існуе і дзейнічае *"неэффективная и несправедливая судебная система и обслуживающие ее органы"* (міліцыя, следства, суды, пракуратура і іншыя). Упэўнены, калі б спадар Храпіцкі ва волі лёсу не апынуўся ў такім недарэчным становішчы, дык, як і іншыя, да канца жыцця лічыў бы краіну, у якой жыве, дзяржавай для народа, хадзіў бы на выбары і такім чынам падтрымліваў бы існуючае беззаконне і цынічнае стаўленне дзяржаўных службоўцаў да законаў і задэклараваных правоў грамадзяніна. А тут дзяржава раскрыла невыкажную пашчу і наглядна прадэманстравала спадару Храпіцкаму сваю антынародную сутнасць.

Эльша БАНЕЛЬ, інжынер.

ВІНШУЕМ!

Радасныя дні для Васіля Якавенкі

Літаратурная і публіцыстычная творчасць Васіля Якавенкі неадназначная ў ацэнках крытыкаў і чытачоў. Як і сама асоба пісьменніка. Многія ведаюць яго як зварушлівага грамадскага дзеяча, прапагандыста і абаронцу духоўных нацыянальных каштоўнасцяў краіны, якой наканавана быць незалежнай.

Трыццаць гадоў таму пісьменнік стаў адным з лідараў экалагічнага і чарнобыльскага руху, кіраўніком грамадскага аб'яднання "БелСаЭС "Чарнобыль", рэдактарам газеты "Набат", якая праіснавала нядоўга, але паспела надрукаваць на сваіх старонках шмат надзвычай вострых публікацый.

І вось прыемная навіна: кінастудыя «Беларусьфільм» вызначылася з нацыянальным праектам па стварэнні актуальнага і духаўздымнага (словамі рэжысёра В.Нікіфарава) тэлесерыяла паводле трылогіі В.Якавенкі «Пакутны век», гэтым панарамным і маштабным па ахопе гістарычных падзей творы, багатым на каларытныя і яркія характары і тыпы герояў.

З пісьменнікам заключана папярэдняя дамова па кіношным праекце, ідзе пошук партнёраў, інвестараў, сродкаў.

Нарэшце творчы дух і талент Васіля Цімафеевіча заўважылі і прызналі ва ўладных структурах. За плённую літаратурную і грамадскую дзейнасць Міністэрства культуры прадставіла пісьменніка да ўзнагароды медалём Францыска Скарыны, які ён атрымаў з рук прэм'ер-міністра А.У.Кабякова падчас урачыстасці ў Палацы Рэспублікі 1 лістапада.

Аксана МІЛЬГУЙ.

РУБАМ!

Ачысціць вёскі ад трутняў і патэнцыяльных бандытаў

"Народная Воля" неяк узнімала праблему вясковых бамжоў. Але, лічу, яна настолькі вострая, што ў многіх месцах карэнныя жыхары ўжо баяцца вечарам выйсці на вуліцу. Здаецца, з тыдзень таму па сайтах прайшла інфармацыя, што нідзе не працуючы малады абармот з неверагоднай жорсткасцю забіў суседку, якая не раз карміла яго, галоднага.

А.Лукашэнка, помніцца, гаварыў пра спецыяльныя пасяленні для дармаедаў і крымінальна небяспечных асоб. Дзе яны? Такія "зоны" павінны быць у кожнай вобласці. Як паветра трэба ачышчаць ад забруджанасці, так і вёскі – ад трутняў і патэнцыяльных бандытаў.

Кацярына ГАНЧАРЫК.
Магілёў.

НЕЛЬЗЯ МОЛЧАТЬ!

Бурляевщина

Давайте представим: живут три брата. И вот както один из них, самый толстый, говорит: "Мы – не три человека, а один – с одной на всех головой, с одним языком, с одним детородным органом…" Думаю, в такой ситуации у двух других нашлось бы что возразить своему брату.

Примерно то же получается с легендой о едином народе, которую, как знамя, несет "русский мир". Последний раз я ее услышал там, где уж никак не ожидал услышать.

25 октября в столичном кинотеатре "Центральный" прошел вечер, посвященный 80-летию замечательного белорусского кинорежиссера Виктора Турова. Вечер открыл министр культуры Борис Светлов. Потом люди, близко знавшие Турова, выходили с воспоминаниями, с посвящениями, песнями… Выступали актеры и народные, и заслуженные, выступали коллеги режиссера, его однокурсники, его ученики. Закончилось все трогательными словами сына, дочери и внучки.

И все было бы замечательно, если бы не испортили впечатление российские гости Владимир Гостюхин и Николай Бурляев.

Гостюхин не говорил о своих творческих контактах с Туровым – это, видимо, не отложилось в его памяти или показалось ему несущественным. Он говорил о том, как Туров его в бане веничком… Или вот такой пассаж: "…Отъезжаем… Жена просит: "Ну, вы там не напивайтесь". "Нет-нет", – говорит Виктор. И я говорю: "Не беспокойтесь, я прослежу". И вот едем, поворачиваем на лесную дорожку, и там, на полянке… из багажника… достается скатерть-самобранка… И такое началось!.. И потом уже едем дальше… Как приятно! Как замечательно! Какое удовольствие!"

Последнее говорилось с таким придыханием, что ясно было: большего удовольствия у Гостюхина не бывает. А какое удовольствие было у жены Турова? И не это ли "удовольствие" было одной из причин того, что Виктор Туров оставил этот мир на 61-м году жизни?

За Гостюхиным на сцену вышел Николай Бурляев, тоже известный человек из мира кино, много снимавшийся, в том числе и у Турова. И тут началось… Прежде всего он предал анафеме "трех иуд, разваливших в Вискулях великую страну", потом завел ту самую песню о едином народе, в чем, по его мнению, "никто не сомневается", тут же вспомнил о "горстке националистов", не согласных с теорией единого народа. После этого он начал бомбить эту горстку такими словами, что создалось впечатление: если бы это было не на культурном мероприятии, то выступавший припечатал бы бедную горстку всей мощью русского мата. По крайней мере до этого было недалеко. Люди сидели угнетенные, кто-то из зала не выдержал, осадил народного артиста: мол, тут не время и не место заниматься пропагандой. С нескольких мест выкрик поддержали. Это немного умерило пыл артиста, и он закончил свое выступление стихотворением А.Пушкина, тоже выбранным соответственно.

Вот теперь сижу и думаю: неужто народный артист России не понимает, что эта его назойливость, даже нахрапистость в пропаганде "русского мира" всюду, где только можно и даже где нельзя, отталкивает людей? А если учесть, что в "русский мир" входит большая часть населения Беларуси, кроме (по Путину) "отдельных представителей либеральной интеллигенции", то пора бы этому артисту [illegible] и задуматься.

Знакомый предприниматель, часто бывающий за границей, недавно признался, что сейчас ему становится неловко, когда его там принимают за россиянина, и он поправляет: мол, я не из России, я из Беларуси. И отношение сразу же меняется. Россиян ("русских2), сказал прямо, не любят, и это уже в массовом порядке на бытовом уровне. "Не любят", впрочем, неточное слово. К ним относятся как к людям, обделенным разумом. Я даже не о высокой политике, где разума тоже меньше, чем хотелось бы. Я о том, как видят обыкновенного "русского" за границей.

Как-то смотрел в интернете один сюжет. В Турции российский турист с женой и ребенком двенадцати лет зашел в секс-шоп. Продавец его остановил у входа: мол, к нам с детьми нельзя. "Да что вы нас, русских, все одергиваете, что можно, что нельзя!.." – возмутился турист. Ему еще раз (кстати, на русском языке) повторили, что детей в этот магазин не пускают. Но "Остапа уже понесло". Он матом и с применением силы начал требовать "уважения" к себе. Все закончилось тем, что после короткой драки покупателя и его растерянное семейство выдворили из магазина. А хозяин магазина потом выложил это видео на «Ютубе».

Я несколько раз в разное время просмотрел комментарии к этой записи в надежде увидеть среди них что-нибудь вроде "Мне, русскому, стыдно за поведение этого недоумка, называющего себя русским". Не дождался. Ведь тут что важно: он же не говорит от своего имени – чего, мол, вы меня, не пускаете?! Он говорит от имени всей нации: "что вы нас, русских…" Он свое хамство возводит в ранг национального достоинства. И русские молчат.

Один бывший могилевчанин, который сейчас живет в Монреале, как-то попросил своих русскоязычных знакомых назвать несколько характерных привычек русских людей, "не затрагивая такие очевидные, как пить, красть, не улыбаться, делать на авось, любить тиранов и свое рабство". Вот что он получил в ответ:

– вера в начальство ("начальник от Бога!");

– отсутствие критического мышления, отчего безоговорочная вера в то, что говорят по телевизору;

– морализм (только мы знаем, как правильно жить);

– гордость по поводу своей "русскости" как приобщение к высокому клану и свойство свирепеть до драки от малейшего подозрения на посягательство на этот клан;

– привычка сорить деньгами ("шиковать"), даже если они последние; показное презрение к богатству и вообще к хорошей жизни, сакрализация нищеты;

– привычка сморкаться в два пальца и вытирать палец о стену, загорать в семейных трусах, за границей обсуждать всех вслух, думая, что никто его не понимает;

– обыкновение обзывать представителей других народов чернож..ыми, чурками, хохлами, нигерами, жидами и пиндосами;

– святая вера в широту русской души;

– обычай присесть дома перед выходом в дорогу;

– распевание песен хором на семейных застольях;

– обязательный ритуал дарить подарки учителям на все праздники и окончание года;

– фразочки "а нам до фени!", "а мне похер!";

– расталкивание всех посетителей музеев и долгое, наглое, мешающее всем фотографирование всей семьей на фоне "Джоконды" или Венеры Милосской…

Я понимаю, что отвечали не русофилы, и все же, все же…

В последнее время я замечаю еще одну любопытную пропагандистскую деталь: цитирование русских классиков, особенно стихов. Выбираются стихи, конечно же, воспевающие, возвеличивающие. Или угрожающие. Но русская литература (и поэзия в частности) богата, и в ней при желании можно найти совсем другое.

М.Лермонтова, которому надоела жизнь без смысла, жизнь "из любопытства" и который захотел быть убитым на дуэли, потому что закончить самоубийством было противно его христианской душе, горько восклицал:

Прощай, немытая Россия,
Страна рабов,
страна господ,
И вы, мундиры голубые,
И ты, им
преданный народ…

Кстати, Н.Бурляев когда-то поставил фильм "Лермонтов", в котором сам же сыграл главную роль и потому знает и судьбу поэта, и, конечно, эти четыре хрестоматийные строчки. Знает, но не цитирует.

А вот что писал Б.Чичибабин, который за свои стихи отсидел в сталинском концлагере:

Я родом оттуда, где серп
опирался на молот,
А разум на чудо, а вождь
на бездумие стай…

Или же его такие строки:

Я дышал историей России.
Все листы в крови –
куда ни глянь!..

Или возьмем О.Мандельштама, который, по М.Дудину, "был рожден не для тюрьмы, а умер около параши":

Мы живем,
под собою не чуя страны,
Наши речи за десять
шагов не слышны…

Как и раньше, сегодня в России судят, например, учителя из Орловской области Александра Бывшева за стихи, посвященные событиям в Украине, в которых он назвал Россию подлой ("Мне Россия больше не Родина – столько крови уже на ней").

Битва, в которой оружием является слово, продолжается. Но если бы только словом и ограничивалось…

И все же думается, что патриотизм авторов процитированных стихов намного выше и чище, чем показной примитивно-навязчивый патриотизм Н.Бурляева. К сожалению, в головах многих россиян сегодня царит бурляевщина.

Михаил БУЛАВАЦКИЙ, учитель.
Могилев.

МНЕНИЕ ЧИТАТЕЛЯ

Что за вывеской «ООО «Белая Русь»?

В «Народной Воле» за 18 октября процитировано высказывание Александра Шатько, одного из руководителей объединения «Белая Русь». В блиц-комментарии газеты все верно подмечено, но у меня есть дополнительные вопросы.

А.Лукашенко уже в шестой раз занял пост президента страны. На каждых выборах, согласно информации избиркома, он набирал более 75 процентов голосов. И это в стране с почти 10-миллионным населением. Голосовала за него и «Белая Русь», составляющая ничтожно малую толику электората.

Скажите, с какой стати появилась нужда в поддержке Лукашенко со стороны членов этой организации и почему вдруг президент становится лидером небольшой толики граждан, а не всей белорусской нации, всего белорусского народа? В чем смысл высказывания А.Шатько «мы позиционируем себя как объединение, созданное для поддержки нынешней власти и президента, он является нашим лидером»?

Второй вопрос. Какой реальный вклад объединения в поддержку президента и сформированной его администрацией власти? Ведь всем известно, что «Белая Русь» почти полностью состоит из представителей различных ветвей власти, наделенных главой государства большими властными полномочиями, авторитетом, общественным влиянием. Простому люду в ней делать нечего. Так почему стагнирует наша экономика в отличие от западных и северных соседей, имеющих почти такие же природные условия, почему катится по наклонной уровень жизни людей, почему хиреют заводы, а многие люди без работы?

Что конкретно предприняла «Белая Русь», чтобы этого не было?

Третье. Все еще помнят советское время, когда народ жил плохо, а партноменклатура пировала. В Минске, например, был специально спроектирован и построен так называемый «ондатровый квартал». Все знали: если ты не член КПСС, то продвижение по карьерной лестнице тебе заказано.

Что изменилось сейчас? Мне думается, что самая интересная экскурсия для приезжающих в нашу страну иностранцев была бы не на «Линию Сталина», а в поселок Дрозды и все остальные «ондатровые» поселки в каждом районе. «Слов нет, живут белорусы не хуже, чем мы, западники», – сказали бы они после таких экскурсий. А если к этому прибавить обустроенные коттеджи и особняки, дорогостоящие лимузины, отправленных на учебу за границу детей… Так не повторяется ли то недалекое советское прошлое, только нувориши теперь называются не партноменклатурой, а проходят под вывеской, которую представляет господин А.Шатько?

Вячеслав ВАНЬКОВИЧ, минчанин.

ПРАПАНОВА!

Распрацоўвайце новы закон аб мовах

Беларусь мо адзіная краіна ў свеце, дзе так зняважліва ставяцца да роднай мовы. У многім, лічу, гэта віна сродкаў масавай інфармацыі, і ў першую чаргу радыё і тэлебачання. У мяне дома, напрыклад, пастаянна працуе ультракароткахвалевы радыёпрыёмнік, па якім гучаць перадачы абласных радыё – Брэста і Гродна. У асноўным гэта музычна-забаўляльныя праграмы, ніводнага слова не пачуеш на беларускай мове.

Паводле закона, у нас дзве дзяржаўныя мовы. Значыць, у эфіры павінна гучаць як мінімум 50% беларускай мовы і 50% рускай.

Я прапаную пераглядзець закон аб мовах. У гэтай справе галоўную ролю павінна адыгрываць ГА "Таварыства беларускай мовы". Не можа застацца ўбаку і дэпутат Палаты прадстаўнікоў Алена Анісім, адзіная, хто ў парламенце размаўляе і піша па-беларуску, і яе аднадумцы, якія, паводле яе нядаўняй заявы, у Палаце прадстаўнікоў ёсць. Дык вось няхай яны ўсе разам ініцыіруюць хутчэйшую падрыхтоўку новага закона.

Збігнеў КЛЫШКО, пенсіянер.
в.Сасноўка Слонімскага раёна.

ГОЛАС НАРОДА

Столькі людзей у пагонах нам не трэба

Як толькі Канапацкая і Анісім трапілі ў парламент, ім пасыпалася мноства прапаноў. Маўляў, хутчэй ініцыіруйце разгляд законаў па мове, па вырашэнні праблем нацыянальна-гістарычнага адраджэння.

Усё гэта, безумоўна, мае важнае значэнне для развіцця нацыі, краіны. Але ж самае неадкладнае, што трэба вырашаць, – выратаванне эканомікі, пазбаўленне многіх-многіх людзей ад галечы. На мой погляд, новы склад дэпутацкага корпусу ў першую чаргу павінен вызваліць бюджэт ад непамерных расходаў, звязаных з утрыманнем людзей у пагонах. Сапраўды, ці ж гэта нармальна, што іх у нас, калі браць з разліку на сто тысяч чалавек насельніцтва, у некалькі разоў больш, чым у многіх цывілізаваных краінах? Не, нам такая агромністая армія ні міліцыі, ні спецслужбаў не патрэбна. Лічу, неабходна скараціць і колькасны склад унутраных войскаў. Усе вызваленыя сродкі накіраваць на вырашэнне эканамічных праблем.

Максім ГАРКУН.
Гродна.

РЭЗАНАНС

Іх ужо не выратуюць ні крэдыты, ні змена шыльдаў, ні кадравыяператрусы

Урад прыняў пастанову аб санацыі і банкруцтве многіх сельскагаспадарчых прадпрыемстваў. Так, былыя калгасы і саўгасы, а зараз СВК і ААТ, апынуліся на мяжы знікнення. Іх ужо не выратуюць ні крэдыты, ні чарговая змена шыльдаў, ні кадравыяператрусы.

Зямля павінна быць у руках гаспадара, а не ў руках чыноўнікаў. Навошта гэтыя раённыя ўпраўленні сельскай гаспадаркі? У Літве іх даўнымдаўно няма, аднак валавы збор прадукцыі не памяншаецца, а з кожным годам павялічваецца.

Раней улады глядзелі на вёску як на сваю апору. Але цяпер іншая сітуацыя. Сярод агульнай колькасці выбаршчыкаў сялянства складае невялікі працэнт, таму тая роля, якая адводзілася яму 15–20 гадоў таму, сёння не вельмі вялікая.

Выйсце адно – трэба тэрмінова правесці зямельную рэформу. Кожны гектар сельскагаспадарчых угоддзяў павінен мець уласніка.

Уладзімір КЛІМЧУК.
Брэсцкі раён.

КОРОТКО

Даниэль Ортега переизбран президентом Никарагуа

70-летнего бывшего марксиста поддержали 72,5 процента избирателей. Жена Даниэля Ортеги Росарио Мурильо займет пост вице-президента страны.

Пропавшая в 1950-х ядерная бомба найдена?

Дайвер-любитель, возможно, обнаружил на дне океана ядерную бомбу, пропавшую в 1950-х неподалеку от побережья канадской провинции Британская Колумбия.

Шон Смуричинский нырял на дно в поисках морских огурцов, когда внезапно наткнулся на большой металлический объект, немного похожий на НЛО.

В Министерстве национальной обороны Канады полагают, что, возможно, это ядерная боеголовка, потерянная в 1950-х годах в этом районе при крушении американского бомбардировщика B-36.

3,5 года за перерезанный трос

Суд подмосковного города Видное приговорил к 3,5 года лишения свободы 50-летнюю Людмилу Фадееву, которая перерезала кухонным ножом трос промышленного альпиниста Максима Меркушева, менявшего вместе с бригадой обшивку на балконах дома, где она проживает. Фадеева посчитала, что из-за действий альпинистов у нее перестал показывать телевизор. К счастью, альпинист не погиб – на уровне 1-го этажа сработал страховочный трос.

БЕЗОПАСНОСТЬ

Миллиарды на защиту от хакеров

Великобритания выделит дополнительно 2,5 млрд долларов на разработку системы автоматической защиты сайтов от атак хакеров и попыток несанкционированного доступа к ресурсам официальных доменов.

Глава британской контрразведки МИ-5 **Эндрю Паркер** заявил, что одной из угроз кибернетической безопасности Британии является Россия.

У ІХ

Добраахвотна павысілі пагадзінныя стаўкі

Цяпер у Лондане некаторыя фірмы плацяць за гадзіну працы каля 10 фунтаў. Гэта больш за афіцыйную стаўку аплаты гадзіны працы, устаноўленую дзяржавай, якая складае 7 фунтаў 20 пенсаў, паведамляе з Лондана карэспандэнт «Польскага радыё».

Прычым кампаніі ў добраахвотным парадку вырашылі павысіць пагадзінныя стаўкі аплаты працы.

Такім чынам у Вялікабрытаніі ўстаноўлены новы ўзровень гэтак званай «пагадзіннай зарплаты». Цяпер ён складае 8 фунтаў стэрлінгаў і 45 пенсаў, а ў Лондане – яшчэ больш: 9 фунтаў і 75 пенсаў *(22,52 беларускага рубля паводле курса з 01.11.2016. – **Рэд.**)*.

Многія эканамісты са скептыцызмам паставіліся да прапановы ў дабраахвотным парадку павысіць пагадзінныя стаўкі аплаты працы, аднак на яе адгукнулася шмат фірмаў. У прыватнасці, шведскі гігант IKEA, банкі Lloyds і TSB, энергетычны канцэрн EDF, страхавая кампанія Aviva, футбольныя клубы Chelsea і Everton ды Брытанская бібліятэка. У суме павышэнне пагадзіннай стаўкі ахапіла больш за 120 тысяч чалавек.

Супрацоўнікі Living Wage Foundation лічаць, што сёння працадаўца павінен успрымаць працаўніка не як часовы інструмент, які можна замяніць, а як працяглую інвестыцыю ў фірму.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

11 ноября Польша отмечает Национальный праздник независимости

Как соседи разрушили стену страха и рабства

Этот праздник отмечается ежегодно 11 ноября в честь провозглашения в 1918 году независимости Польши от господства Германии, России и Австрии. В этот день главой соседнего государства стал маршал Юзеф Пилсудский. По его поручению в Варшаве было сформировано первое демократическое правительство.

Установлен. Отменен. Восстановлен

Праздник был установлен законом 23 апреля 1937 года, отменен Крайовой Радой Народовой 22 июля 1945 года. Был восстановлен в период системной трансформации в Польше в 1989 году.

Заметьте, с 23 апреля 1937-го независимая Польша просуществовала лишь до сентября 1939 года.

В начале Второй мировой войны она вновь была разделена между нацистской Германией (начало оккупации – 1 сентября) и СССР (начало оккупации – 17 сентября). В 1945 году, после окончания Второй мировой войны, Польша стала членом социалистического лагеря, и в этот период Национальный праздник независимости официально не отмечался. Так продолжалось до 1989 года, когда в Польше прошли первые демократические выборы.

Выступление президента и военный парад

Праздник независимости – государственный выходной день, который сопровождается поднятием флагов, выступлением президента страны, официальных лиц, известных политических деятелей, а также военным парадом в центре Варшавы. Во всех городах страны проходят торжественные мероприятия, концерты и народные гуляния.

Распоряжением президента Польши от 29 октября 1930 года установлена государственная награда Крест Независимости для лиц, активно способствовавших восстановлению и укреплению независимости Польши.

Марши независимости

Начиная с 2010 года, 11 ноября в Варшаве проходят Марши Независимости. Их проводят националистические ассоциации, такие как «Национально-радикальный лагерь» и «Польская молодежь». Они с каждым годом приобретают все большую популярность. В 2010 году в марше участвовало около 3000 человек, в 2011-м – более 20.000 (согласно статистике полиции). В 2013 году организаторы утверждали, что количество участников достигло 100.000.

Среди участников марша – ветераны войны, политики, профессиональные спортсмены, ученые, академики и даже католическое духовенство.

Из обращения Юзефа Пилсудского к народу

(Варшава, 11 ноября 1918 года)

«…День сегодняшний является историческим, незабываемым, счастливым и триумфальным! Мы – свободны! Мы – хозяева нашей страны! Случилось это в весьма неожиданных условиях, но – случилось! Германцы ослабели. Время от времени они еще сдерживают свои позиции, но в большинстве – поддаются разоружению не только военным, но и цивильным гражданам Польши. Чудеса, чудеса происходят в нашей столице! Маршируют солдаты в немецких мундирах с красными повязками и белыми орлами на фуражках – это освобожденные поляки из Познаньского княжества. Идут солдаты в немецких мундирах с французскими кокардами – это дети Эльзаса и Лотарингии, которые поют победные песни и братаются с поляками. Разрушилась стена страха и рабства. Мы – свободны, и мы – просто Люди!»

ДОСЬЕ

Отец современной польской нации

Юзеф Пилсудский – польский военный, государственный и политический деятель, первый глава возрожденного Польского государства, основатель польской армии; маршал Польши.

Начав политическую карьеру как социалист и став одним из лидеров Польской социалистической партии, во время Первой мировой войны основал Польские легионы. Начиная с середины Первой мировой войны, стал оказывать важное влияние на польскую политику и превратился в одну из важнейших фигур на европейской политической арене. В 1918 году стал главой Польского государства, сыграв важнейшую роль в создании Второй Речи Посполитой, позже разделенной между Российской империей, Пруссией и Австрией.

Оставался главой государства до 1922 года. На этот период пришлось шесть войн, включая советско-польскую, завершившуюся поражением Красной Армии под Варшавой и подписанием мирного договора. В 1923 году, когда в польском правительстве доминировали противники Пилсудского, он на несколько лет отошел от активной политики, однако позже стал фактическим главой государства.

Пилсудский был приверженцем идеи создания конфедерации «Междуморье», которая должна была простираться от Черного до Балтийского моря и создание которой, по замыслам Пилсудского, позволило бы избежать в Центральной Европе доминирования Германии или России.

В коммунистический период, с 1945-го по 1989 год, тема личности Пилсудского находилась под запретом. На сегодняшний день, несмотря на то, что отдельные аспекты периода правления Пилсудского считаются спорными, в Польше чтят память о нем. Его, наряду с его политическим противником Романом Дмовским, считают отцом современной польской нации.

Подготовил к печати Иван МАКАЛОВИЧ.

ТАМ, У ЗША

Хто – Клінтан ці Трамп?

Сёння раніцай Амерыка павінна прачнуцца з новым прэзідэнтам.

ПИСЬМА С КРЕЩАТИКА

Александр ФЕДУТА

Кошелек или власть?!

31 октября в Украине завершилась подача электронных деклараций о доходах за 2015 год. Коснулась эта процедура не всех граждан, а лишь тех, кто представляет государство. Президент, члены правительства, главы ведомств, депутаты и чиновники всех уровней, включая судей, прокуроров и членов ЦИК, вспомнили о том, что им принадлежит, и поделились с обществом. Пока не деньгами – информацией о своих доходах.

Электронные декларации (е-декларации) были введены в Украине под настойчивым и непреодолимым давлением Запада. Это было одним из главных условий, без которых международные финансовые организации отказывались предоставлять кредиты и безвозмездную помощь. Аргумент был предельно прост: чтобы эти деньги не были разворованы внутри самой Украины.

Коррупция в Украине – зло, казалось бы, непреодолимое. Еще в позапрошлом составе Верховной Рады шутили: у каждой фракции – свои фирменные автомобили. Партия Регионов приезжала к Раде на крутых «бентли», «БЮТ» – на «мерседесах», фракции помельче и победнее – на демократичных «ауди» и «фольксвагенах». При этом многие депутаты декларировали суммы, на которые и колесо к «ауди» купить было бы трудно – с учетом, что еще ведь и жить, и машину заправлять, и самому хоть раз в день питаться надо. В общем, как шутят сами украинцы, история украинской демократии плавно двигалась от «Ничего не крали» до «Крали – и ничего».

Война в Донбассе многое расставила по своим местам. Олигарх Сергей Тарута, согласившийся быть донецким губернатором, потерял бизнес и потратил значительную часть своего состояния на то, чтобы удержать Донецкую область в составе Украины (российскую же часть его бизнеса, по слухам, просто «отжали»). Были бизнесмены помельче, которые просто продавали свой бизнес, покупали на эти деньги оружие, обмундирование и ехали сами на фронт (некоторые становились во главе взводов, обмундированных за их счет).

Но новая власть, пришедшая на волне Майдана, оказалась под пристальным присмотром гражданского общества и независимой от нее, этой власти, прессы. Информация о том, что красть продолжают, распространялась с угрожающей скоростью. Многочисленные кредиты, взятые правительством Арсения Яценюка, таяли, а результатов не было. И тогда была выработана консолидированная позиция западных кредиторов: деньги дадим, но покажите, что уже имеет ваша элита.

Закон в Верховной Раде проходил очень тяжело: никто не хотел раскрывать карманы прилюдно. Но, с другой стороны, было понятно: не сделаешь этого – к тебе придет прокуратура и будет искать, искать, искать… Президент Порошенко, выдвинувший Юрия Луценко на пост генерального прокурора, свои доходы не скрывал, так что только очень ленивый избиратель не интересовался, почему до сих пор не продана липецкая кондитерская фабрика «Рошен». Так что право требовать столь же очевидной открытости от остальных «народных избранников» у Порошенко было. Под его давлением закон и был принят.

Сначала депутаты ворчали, что компьютерная программа дает постоянные сбои. Потом говорили, что не понимают, что нужно декларировать, а что – нет. Наконец, по мере приближения времени «Ч», бросились заполнять проклятую декларацию: без этого можно было получить судебный приговор и лишение права занимать государственную должность.

И вот тогда началось самое интересное! Декларировали наличные и безналичные деньги, акции, дома и квартиры, автомобили и гаражи. Декларировали земельные участки, коллекции орденов, вин, икон и книг. Один задекларировал книгу «Апостол», изданную еще Иваном Федоровым, другой – церковь. Что же касается наличных и безналичных денег, то их сумма вполне сопоставима с тем кредитом, который Украина пытается получить у МВФ.

Какой же жареный петух клюнул украинскую элиту? Казалось, можно было бы жить спокойно, как жили до сих пор, делая вид, что бедные, как вся Украина. Но – и Украина все-таки не столь уж и бедная, и жить спокойно дальше было бы трудно. Ибо «жизнь не по средствам» в дальнейшем становилась бы поводом к тому, чтобы попасть в поле зрения Национального антикоррупционного бюро Украины (НАБУ). А уж тут можно будет лишиться всего. Включая свободу.

Разумеется, содержание выложенных в интернет деклараций стало поводом для невероятного скандала. Когда бывший главный борец с коррупцией экс-журналист, а ныне депутат Сергей Лещенко заполнял декларацию дважды, причем во второй декларации стала фигурировать еще одна квартира, то это было не самым большим поводом для возмущения. В интернете начали шутить: скоро ли придет к тому или иному чиновнику повестка к следователю? Ибо не может ведь, например, мэр города хранить дома наличную сумму, равную годовому бюджету города!

Но…

Но в России, например, практика электронных деклараций для высоких должностных лиц существует уже несколько лет. И там тоже фигурируют и частные самолеты, и квартиры невероятной площади, и земельные участки, на которых можно было бы возвести новый Кремль. И?..

И – ничего. Мир не перевернулся. Россия продолжает стоять на ногах, не переворачиваясь на голову, хотя на чиновников несколько чаще стали надевать наручники.

Это только нам, белорусам, «не интересно», чем владеют наши чиновники. Откуда берутся деньги на строительство особняков стоимостью в миллионы долларов. Кто и как покупает гектары земли под Минском. А ведь не только под Минском! Под каждым областным центром стоит своя «ондатровая» или «бобровая» деревенька, и каждый житель города точно знает, кто из должностных лиц и в какой «бобровой хатке» живет.

Но, если вы вспомните, на референдуме 1996 года белорусский народ, как утверждала Лидия Ермошина, не поддержал инициативу финансирования органов государственной власти исключительно из бюджета. И ответственные сотрудники белорусской прокуратуры сегодня утверждают: публикация деклараций чиновников способствует разжиганию социальной розни! Нельзя!

А в Украине, оказывается, можно. И в России тоже.

Главный вывод, который уже начало делать украинское общество после «информационного шквала», в том, что нужно думать, за кого голосуешь. Смотреть, как человек живет, а не только слушать, что он говорит. Иногда – да! – заглядывать в его кошелек. Потому что если человек приходит во власть нищим, а уйдет из нее, поправляя золотой пистолет, подаренный сыну… Ну, ваш выбор, белорусы, ваш выбор…

Народная Воля http://www.nv-online.info 9 ЛІСТАПАДА 2016 г.

СУДЬБА ЧЕЛОВЕКА

«Этот взгляд, словно высший суд»

В ближайшие дни Анатолий Алай отправится в Германию «на встречу» с отцом.

12 июля 2016 года в «Народной Воле» появилась большая публикация известного журналиста Игоря Осинского под названием ***«Дорога к отцу длиной в 75 лет. Возвращение из небытия».*** *В ней он рассказал о необычном поиске, который на протяжении всей своей жизни ведет белорусский кинорежиссер Анатолий Алай. Когда военврач Иван Алексеевич Алай без вести пропал в первые дни войны, его сыну было менее года от роду. Своего отца Анатолий видел лишь на чудом сохранившейся фотографии и решил во что бы то ни стало узнать о его судьбе. Через три четверти века поиск увенчался успехом.*

Идя на презентацию сборников документов и материалов «Тростенец. Трагедия народов Европы. Память в Беларуси» и «Лагеря советских военнопленных. 1941–1944 гг.», которая проводилась 21 июня 2016 года в Национальном государственном архиве Республики Беларусь, Анатолий Алай не подозревал, что этот день станет для него судьбоносным. Не было никаких предчувствий! Участвуя в дискуссии о важности противостояния фальсификации истории войны, рассказал о судьбе отца и о своем безуспешном поиске. А утром следующего дня, в 75-ю годовщину нападения гитлеровской Германии на СССР, раздался телефонный звонок. Сотрудник Комитета госбезопасности Беларуси Зверев сообщил:

– Имя вашего отца значится в архивных данных объединения «Саксонские мемориалы», Дрезден, Германия, под идентификационным номером 631191…

Так заканчивалась предыдущая публикация в «Народной Воле»…

Персональная учетная карточка… военнопленного

Новость о том, что его отец не пропал без вести, как значилось в официальных ответах на многочисленные запросы, которые рассылали в различные организации мать и брат отца, а затем и он сам, буквально потрясла Анатолия Алая. В тот же день дрожащей от волнения рукой (работать на компьютере так и не научился) написал письмо в Германию. И вскоре получил ответ. А в нем – персональная учетная карточка военнопленного Ивана Алексеевича Алая, проливающая свет на его трагическую судьбу.

В конце июня – начале июля 1941 года части Красной Армии оказались в Белостокском котле, образовавшемся в результате активных действий гитлеровской группы армий «Центр». 10-я танковая армия, в которой служил Иван Алай, угодила в плотный «мешок» в районе Новогрудка. Несмотря на активное сопротивление во много раз превосходящему в живой силе и вооружением врагу, без всякой надежды на пополнение боеприпасов ее участь была предрешена. *«Противник, находящийся в окружении в лесу восточнее Новогрудка, полностью блокирован»*, – констатировал 2 июля в своем дневнике, который он вел ежедневно, начальник Генерального штаба Сухопутных войск Германии генерал-полковник Франц Гальдер. Именно в этот день Иван Алай попал в плен в районе города Столбцы.

Хотя плененные красноармейцы исчислялись десятками тысяч, о каждом из них гитлеровцы с присущей немцам педантичностью записывали подробные сведения. Указали не только год и место рождения, рост и цвет волос Ивана Алая, но даже девичью фамилию его матери. А самое главное – в учетной карточке есть его фотография.

На этот снимок нельзя смотреть без волнения. 23-летний военврач Иван Алай запечатлен в гимнастерке с белым подворотничком, волосы коротко подстрижены, аккуратно зачесаны вверх, в руках дощечка с номером – 47705, рядом со снимком – оттиск пальца. По всей видимости, он сфотографирован в первые часы после пленения. Поэтому на лице нет еще печати тоски и отчаяния, которые придут позже. В тот момент Иван Алай еще не знал, что в отношении к красноармейцам фашистский режим откажется выполнять положения Женевской конвенции от 1929 года. И самое зверское обращение с ними, как свидетельствуют документы, было именно в 1941–1942 годах, время его нахождения в плену.

Десятилетиями бытовало мнение, что повинен в этом Иосиф Сталин, который якобы отказался подписать важный документ. Но это лишь часть правды. Действительно, существует приказ Ставки Верховного Главного Командования Красной Армии за №270 от 16 августа 1941 года, подписанный, кстати, не только И.В.Сталиным, но и заместителем Председателя ГКО В.М.Молотовым, маршалами С.М.Буденным, К.Е.Ворошиловым, С.К.Тимошенко, Б.М.Шапошниковым и генералом армии Г.К.Жуковым. Первый пункт документа гласит:

«Командиров и политработников, во время боя срывающих с себя знаки различия и дезертирующих в тыл или сдающихся в плен врагу, считать злостными дезертирами, семьи которых подлежат аресту как семьи нарушивших присягу и предавших свою Родину дезертиров. Обязать всех вышестоящих командиров и комиссаров расстреливать на месте подобных дезертиров из начсостава».

Потом его фактически распространили и на рядовых красноармейцев и их родственников, невзирая на то, что большинство из них оказались в плену не по своей воле, а будучи раненными. Но бесчеловечное отношение к пленным красноармейцам было уже с первых дней войны, хотя статья 82 Женевской конвенции предписывала:

«Положения настоящей конвенции должны соблюдаться высокими договаривающимися сторонами при всех обстоятельствах. Если на случай войны одна из воюющих сторон окажется не участвующей в конвенции, тем не менее положения таковой остаются обязательными для всех воюющих, конвенцию подписавших».

Более того, Декларация от 25 августа 1931 года за подписью народного комиссара по иностранным делам СССР Максима Литвинова констатирует:

«Нижеподписавшийся народный комиссар по иностранным делам Союза Советских Социалистических Республик настоящим объявляет, что Союз Советских Социалистических Республик присоединяется к конвенции об улучшении участи военнопленных, раненых и больных в действующих армиях, заключенной в Женеве 27 июля 1929 года. В удостоверение чего народный комиссар по иностранным делам Союза Советских Социалистических Республик, должным образом уполномоченный для этой цели, подписал настоящую декларацию о присоединении.

Согласно постановлению Центрального исполнительного комитета Союза Советских Социалистических Республик от 12 мая 1930 года, настоящее присоединение является окончательным и не нуждается в дальнейшей ратификации.

Учинено в Москве 25 августа 1931 г. Литвинов».

Основанием для бесчеловечного отношения к пленным красноармейцам послужила не столько позиция СССР, сколько политика самого гитлеровского командования. В *«Распоряжении об обращении с советскими военнопленными во всех лагерях военнопленных»* говорится:

«Большевизм является смертельным врагом национал-социалистской Германии. Впервые перед немецким солдатом стоит противник, обученный не только в военном, но и в политическом смысле, в духе разрушающего большевизма. Борьба с национал-социализмом привита ему в плоть и кровь. Он ведет ее всеми имеющимися в его распоряжении средствами: диверсиями, разлагающей пропагандой, поджогами, убийствами. Поэтому большевистский солдат потерял всякое право претендовать на обращение с ним как с честным солдатом в соответствии с Женевским соглашением...»

Следуя логике этого документа, советские люди должны были отказаться от всякой борьбы за свободу и независимость своей Родины и смиренно принять обращение их в рабство. Об этом свидетельствует и еще один документ.

Аналогичным было отношение к советским военнопленным и во всех других временных и постоянных концлагерях, расположенных на оккупированной территории...

Иван Алексеевич Алай. Фото сделано в день рождения сына Толи 5 октября 1940 года. На обратной стороне снимка подпись: «Моей мамочке от сына Вани. г.Гомель».

Отчет о лагере для военнопленных в Минске

В лагере военнопленных в Минске, расположенном на территории размером с Вильгельмплац, находятся приблизительно 100 тысяч военнопленных и 40 тысяч гражданских заключенных. Заключенные ютятся на такой ограниченной территории, что едва могут шевелиться и вынуждены отправлять естественные потребности там, где стоят. Этот лагерь охраняется командой кадровых солдат, по количеству составляющих роту. Такая недостаточная охрана лагеря возможна только при условии применения самой жестокой силы.

Военнопленным, проблема питания которых с трудом разрешена, живущим по 6--7 дней без пищи, известно только одно стремление, вызванное зверским голодом, – достать что-либо съедобное.

Гражданские заключенные в возрасте от 15 до 50 лет происходят из Минска и его окрестностей. Эти заключенные питаются, поскольку они из Минска, благодаря своим родственникам. Питанием обеспечены, конечно, только те, у которых есть родственники, тянущиеся длинными рядами с утра до вечера к лагерю пленных. Ночью голодные пленные нападают на тех, кому приносят передачу, чтобы силой добыть себе кусок хлеба.

Единственным доступным средством недостаточной охраны, день и ночь стоящей на посту, является огнестрельное оружие, которое она беспощадно применяет.

(Берлин, 10 июля 1941 г. Канцелярия Розенберга. Постановление от 14 июля 1941 г. №170).

«Нас сдали в плен»

Снимок отца, на котором тот по возрасту моложе внуков Анатолия Алая, стал для последнего виртуальным и, к сожалению, односторонним каналом общения. В минуты покоя Анатолий Иванович бережно кладет фотографию перед собой и ведет мысленный разговор:

«Ты молчишь, отец, и твое молчание омрачает мою радость оттого, что я узнал о твоей судьбе. Я был бы несказанно счастлив, если бы произошло чудо и ты смог ответить мне. Я никогда не слышал и не услышу уже от тебя волшебного слова «сынок» и слово «папа» не успел произнести тебе, живому! В мечтах и во сне не раз видел, как ты переступаешь порог нашего с мамой дома. В пилотке, с орденами на груди! Увы, не бросился я к тебе в объятия, не прижал ты меня к своей отцовской груди! Нас с тобой навеки разлучила война…

Ты врач, отец, и отличный врач. В 1940 году окончил Минский государственный медицинский институт с красным дипломом. Из 500 выпускников лишь у немногих, в том числе у тебя, по всем предметам: хирургии, патологической анатомии, судебной медицине, гигиене, акушерству и гинекологии и другим – пять баллов. Я горжусь тобой, отец. Перед тобой открывалось блестящее будущее. Его перечеркнула война!..

Уверен: за время пребывания в плену ты, конечно же, не раз горько сожалел о том, что оставил меня, возложив все тяготы по уходу за мной в годы лихолетья на хрупкие плечи мамы. Нет, отец, твоей вины в этом! Нет! Ты честно исполнил воинский долг, приняв вместе со своими сослуживцами неравный бой с коварным и жестоким врагом. Теперь я уже знаю: вы не струсили, не бежали, спасая себя, а сражались до последнего патрона, которых было не так уж и много.

Виновны другие.

Виноват Гитлер, который в маниакальном желании покорить себе весь мир развязал эту войну.

Виноват Сталин, который поверил ему и, заключив Пакт о ненападении, не принял должных мер для укрепления обороноспособности страны. Более того, будучи подверженным такой же маниакальной подозрительности, обескровил командный состав Красной Армии. Даже в те часы, когда фашистские стервятники уже бомбили наши города, поливали свинцовым дождем мирных жителей, он все еще медлил, не давал приказа на ответный огонь, надеясь на то, что это обычная провокация.

За долгие годы работы в документальном кино я изучил множество архивных документов, беседовал с тысячами участников и очевидцев тех трагических событий. На моем монтажном столе режиссера – трофейная немецкая хроника, запечатлевшая первые дни войны. В кинокадрах – растянувшаяся до горизонта колонна военнопленных красноармейцев, бредущих вдоль пепелищ сожженных деревень, дымящихся останков военной техники. Их тысячи! Это не лживая немецкая пропаганда. Это быль. Когда смотришь на эти кадры, невольно возникает вопрос: «Как и почему такое могло произойти?!» Слышу взволнованный, надрывный голос ветеранов 10-й армии, в которой ты служил, прошедших черной дорогой фашистских концлагерей и чудом выживших. Для них война и плен – по-прежнему незаживающая рана. Собравшись в очередную годовщину Победы в парке Горького, они с горечью признавали: «Нас сдали в плен. А по возвращении из него отправили в советские тюрьмы!»

«Должен и сын героем стать, если отец герой»

«С кинокамерой я прошел, отец, той скорбной дорогой, по которой вели вас, безоружных и униженных. Результатом стали два полнометражных документальных фильма: «Черная дорога» и «Его зарыли в шар земной». Жаль, что ты не можешь их увидеть. На каждом шагу этого пути я искал следы, которые мог оставить ты. И, представь себе, они находились. Но вскоре вновь терялись среди тысяч других.

Однажды на киностудию «Беларусьфильм», где я работаю, из твоей родной деревни Усохи пришло письмо. В нем фронтовик Семен Корабельский рассказал, что примерно в то же время, что и ты, попал в плен и находился в концлагере на территории Польши. И ты, отец, военврач, спас ему жизнь, поставив ложный диагноз «туберкулез». Узнай администрация лагеря об обмане, тебя наверняка расстреляли бы. Но ты не побоялся помочь совершенно незнакомому тебе человеку, попросив лишь об одном – в случае освобождения из плена побывать в Усохах и сообщить твоей матери, что ты жив».

Корабельскому повезло – ему удалось спастись. Но выполнить просьбу врача он смог лишь много лет спустя, когда матери Ивана Алая уже не было в живых.

Узнав, что автор письма живет в Мариуполе, Анатолий Алай немедленно выехал туда. И тоже не успел. Буквально за день до этого Семен Степанович Корабельский скоропостижно скончался. Его жена объяснила причину, по которой бывший фронтовик задержался с поездкой в Усохи: сотрудники НКВД не поверили его рассказу об освобождении из плена и отправили за решетку как предателя народа…

Согласно полученным из Германии документам, после пленения Иван Алай был определен в располагавшийся на территории Польши лагерь в Демблине (шталаг №237), где пробыл до конца 1942 года. Дальше ниточка пока обрывается. Когда и при каких обстоятельствах умер его отец, Анатолий Алай надеется выяснить, побывав в Германии. Но уже сегодня совершенно очевидно, что, хотя администрация шталага использовала его для медицинского обследования больных красноармейцев, это ничуть не облегчало его собственную участь.

По международной конвенции, врач не является военнообязанным лицом, и, следовательно, на него не распространяются законы военного времени. Но ни в Германии, ни в СССР с этим не считались. Для фашистов красноармейцы-врачи были таким же человеческим балластом, как и все остальные пленные, и их наравне со всеми подвергали физическим истязаниям, морили голодом, отправляли в газовую камеру и печь крематория. Идеология СССР предполагала, что военный врач прежде всего военнослужащий, присягнувший на верность своей стране, и клятва красноармейца отменяет клятву Гиппократа в отношении врага. Исходя из этой логики, военврачей, попадавших в плен, судили по статье 58 как предателей Родины. «Мне почему-то кажется, что, выживи мой отец каким-то чудом, на родине его ждали не родительский дом и объятия родных и близких, а сырые застенки тюремного каземата», – считает Анатолий Алай…

Фильм «Черная дорога-2» включен в план киностудии «Беларусьфильм» на 2017 год, выдержав серьезную конкуренцию с другими документальными картинами на военную тематику. После выполнения всех официальных и весьма непростых процедур, связанных со съемками на территории иностранных государств, группа его создателей во главе с режиссером Анатолием Алаем вновь продолжит тот скорбный путь, по которому прошел в годы войны военврач Иван Алексеевич Алай. Своеобразным гидом станет его сослуживец по 10-й армии – механик-водитель танка БТ-7 Борис Антонович Попов.

Борис Попов был пленен 5 июля 1941 года в такой же ситуации, что и Иван Алай. Его судьба (это редчайший случай!) в силу определенных обстоятельств сложилась более счастливо, хотя по-настоящему счастливой ее не назовешь. Оказался в лагере для военнопленных, располагавшемся в местечке Масюковщина под идентификационным номером 172284. Для оккупантов он перестал быть человеком – всего лишь номер. Но Попов знал немецкий язык, и это спасло его. Ежедневно в лагере расстреливали до 500 человек. В оккупированном Минске гитлеровцам понадобился переводчик для работы на почте, размещавшейся на первом этаже Дома правительства. Сортировал мешки с почтой. Отправления, поступавшие в Минск, составляли в основном письма; в Германию отправлялись посылки весом в 30–40 килограммов. Стал свидетелем приезда сюда Гиммлера, который решил лично удостовериться, как реализуется человеконенавистническая доктрина фюрера по сохранению чистоты арийской нации.

Возвращение Бориса Попова на родину не было простым. Прошел через проверочно-фильтрационный лагерь, окруженный колючей проволокой. Все военнопленные находились здесь в скотских условиях, мало чем отличавшихся от содержания в концлагерях. Питание было скудным, по нормам ГУЛАГа, свирепствовали эпидемии, уносившие ежедневно сотни человеческих жизней. Отправлять хотя бы краткую весточку родным категорически запрещалось. Нередко проверка длилась в течение нескольких лет. Судьбу военнопленных решала комиссия в составе представителей народных комиссариатов внутренних дел и госбезопасности, а также СМЕРШа. Многие не выдерживали физических и духовных истязаний, отказывались возвращаться в СССР, предпочитали покончить собой.

Борису Попову повезло – его включили в состав комиссии НКВД. Ей требовался человек, который до тонкостей знал условия нахождения в фашистских концлагерях…

Взгляд отца, который донесла до Анатолия Алая фотография из 75-летнего далека, для него словно высший суд. «Я прошел свой земной путь, не уронив чести и достоинства, выдержав все земные испытания и оставшись Человеком. Достоин ли ты меня, сын?» – вопрошает со старого снимка отец.

Анатолий Алай всей своей жизнью доказал: достоин!

Игорь ОСИНСКИЙ.

Народная Воля http://www.nv-online.info 9 ЛІСТАПАДА 2016 г.

ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Курейчик обошелся без дорогих зарубежных звезд

Андрей Курейчик устроил публичное представление своего нового проекта – картины с ироничным названием «Party-zan фильм». Причем сделал это в рамках «поддержки Минского международного кинофестиваля «Лістапад» – ни больше ни меньше, хотя его работа в фестивале не участвует, она еще даже не ушла с монтажного стола режиссера. Но не был бы он эпатажным Курейчиком, сценаристом, продюсером и просто человеком, который умеет себя преподнести в лучшем свете, если бы упустил такую возможность, как площадка международного кинофорума в столице.

Итак, в прошедшие выходные режиссер собрал журналистов и гостей "Лістапада" в пресс-центре фестиваля – кинотеатре «Центральном», чтобы познакомить с 15-минутным промороликом фильма и сказать несколько спичей в поддержку своего проекта.

– Нашу страну воспринимают как фабрику военного кинематографа. Якобы мы больше ничего не умеем и именно это – наше лицо и наша идентичность. Но это неправда! Мы должны доказать, что можем многое, – пафосно объявил Курейчик. – Наша новая кинокомедия – «Party-zan фильм» – реальное тому доказательство. Давно наступила пора, чтобы белорусское независимое кино присутствовало не на закрытых показах в клубах и даже не на фестивалях, а вышло на широкие экраны.

Улучив паузу между тостами в поддержку съемочной группы, мы задали Андрею Курейчику несколько вопросов.

– Ваше кино – это гневный посыл к государству: доколе?

– Призыв к обществу, к аудитории: смотрите белорусское кино! Думайте о нем не только как о «Партизан-фильме». Белорусское кино может быть молодежным, смешным, ярким, ироничным. Пусть государство занимается государственными делами – что я могу еще сказать? Пока я вижу, что государственная линия в отношении кинематографа очень невнятная.

– О чем ваша комедия?

– О «белорусской мечте» – сразу заработать очень много денег. О молодых ребятах – бизнесмене и программисте, которые остались без работы, но вдруг получают шанс «срубить деньжат». Они представляются продюсерами и берутся снимать для московской киногруппы несколько военных сцен. Но все начинает идти не так. Фильм уже взяли в прокат многие кинотеатры. Ожидаемое число зрителей – более 40.000. Это же комедия!

– Вы ведь тоже хотели бы заработать на кино? Стоит ли высмеивать это желание у других?

– Нужно высмеивать. Потому что человек, который хочет это сделать «по-быстрому», который пытается перехитрить всех, в итоге обманывает самого себя.

– Сколько времени вы потратили на «Party-zan фильм»?

– Фильм снимался 18 дней в Минске, Бресте и Москве. Он покрупнее масштабом, чем моя предыдущая лента «Гараж», которую я снял за четыре дня. Точный бюджет назвать не могу, так как еще не закончен монтаж и компьютерная графика. А это все жрет деньги. На что мы выйдем в итоге, не знаю…

– Кто из актеров участвовал в съемках?

– Обошлись без дорогих зарубежных звезд. Снимались только белорусские актеры.

– Платили им хорошо?

– Нет, платили мало, нехорошо. Я бы хотел платить больше, но не было средств. Хотя и так надо сказать спасибо нашему генеральному партнеру – банку BSB.

– Уже объявлена дата премьеры фильма – 29 декабря. Успеете?

– Не говорите мне про проблемы, их так много в жизни…

– Вы имеете в виду личную жизнь? Сколько раз вы были женаты?

– Два раза. До Михалкова-Кончаловского еще, как видите, далеко.

– А кто пришел вместе с вами сегодня?

– Вера, моя новая подруга.

Виктория ДРОЗД.

ДУХОЎНЫ СКАРБ

Сяргей ЧЫГРЫН: «Я наогул ліквідаваў бы ідэалагічныя аддзелы…»

Сяргей Чыгрын пасля заканчэння Белдзяржуніверсітэта вярнуўся на сваю малую радзіму – у Слонім. Правінцыя не зрабіла яго адзінокім, не аддаліла ад любімага захаплення, ад творчасці. Наадварот, як літаратара, гісторыка, краязнаўцу яго цяпер ведаюць не толькі на Гродзеншчыне, але і ва ўсіх кутках Беларусі.

– Спадар Сяргей, я трымаю дзве вашы новыя кнігі – "На радзіме Ігната Дварчаніна" і "Слонімскія настроі", якія нядаўна пабачылі свет у мінскім выдавецтве "Кнігазбор". Яны, лічу, вельмі розныя, але патрэбныя і цікавыя…

– У кнігу "Слонімскія настроі" я ўключыў вершы беларускіх паэтаў, прысвечаныя Слонімшчыне: вёскам, людзям, вуліцам горада, падзеям. Цяпер настаўнікам, дзецям ці работнікам культуры не трэба нідзе шукаць вершаў пра родны край – яны ў адной кнізе. Атрымаўся паэтычны гімн аднаму раёну.

Што датычыцца кнігі "На радзіме Ігната Дварчаніна" – яна пра гісторыю зямлі суседняга Дзятлаўскага раёна, пра лёсы знакамітых асоб, пра тое, што было і што ёсць.

– Заўважаю, вы любіце вандраваць па родным краі…

– Так, вельмі люблю. Часам сядаю ў машыну і еду па вёсках, мястэчках, гарадках, сустракаюся з самымі рознымі людзьмі. Ад іх можна шмат чаго пачуць, параўнаць, даведацца.

У верасні паехаў на тую ж Дзятлаўшчыну падыхаць правінцыйным вясковым паветрам. Еду па вёсках, фатаграфую старыя хаты, платы, вокны, вароты, клямкі… На адной з вясковых лавачак сядзяць старыя пенсіянеркі. Спыняю машыну, падыходжу. Распачынаем гутарку пра вёску, пра калгас. "Ведаеце што, – кажа васьмідзесяцігадовая жанчына, – сумна сёння ў вёсцы. Сумна не ад таго, што тут мала люду, а сумна жыць. Я ж 30 гадоў у калгасе штодня, без выхадных, карміла свіней. Не бачыла свету. А мне на Дзень сельскай гаспадаркі хоць бы калі паштовачку якую прыслалі – ніхто ніколі".

Сумна ад гэтага і балюча, бо пенсіянеры Швецыі, Польшчы ці Германіі пра такое гутарак не вядуць.

– Ці многа людзей сёння цікавяцца гісторыяй роднага краю?

– Гісторыяй роднага краю беларусы заўсёды цікавіліся, іх гэта захапляла. Але дзе сёння яны могуць купіць сабе кнігу, паштоўку, значок пра родны горад, мястэчка, вёску? Які сорам: у многіх райцэнтрах Беларусі зніклі кнігарні! Дзе купіць дзеткам, настаўнікам, бацькам беларускую кніжку? Трэба ехаць у абласны цэнтр або ў Мінск. Квіток на аўтобус ці маршрутку нятанны, вось і застаюцца беларусы ў правінцыі без беларускіх кніжак.

Калі дадаць, што кожны год у кожным раёне зачыняюцца па адной-дзве бібліятэкі, то атрымліваецца наогул сумная гісторыя. І многія нашы вучні, скончыўшы школу, не могуць правільна пабудаваць сказы ні на якой мове, бо запас слоў у іх абмежаваны. Спытайце, колькі вершаў яны могуць расказаць на памяць, колькі могуць праспяваць беларускіх народных ці проста беларускіх песень? І не толькі яны, але і тыя ж маладыя настаўнікі, культработнікі, чыноўнікі, якія нас нібы вучаць, як правільна праводзіць тое ці іншае мерапрыемства, пра каго і што трэба казаць, што паказаць, а самі ва ўсім вельмі абмежаваныя і нецікавыя. Я наогул у райвыканкамах і гарвыканкамах замест ідэалагічных аддзелаў стварыў бы гісторыка-краязнаўчыя аддзелы. І пасадзіў бы туды па некалькі краязнаўцаў і гісторыкаў, якія займаліся б гісторыяй свайго краю. Можаце ўявіць, колькі яны зрабілі б карыснага для сваіх раёнаў і для людзей!

– Вандруючы па родным краі, вы даведваецеся толькі пра тое, як жылі людзі, як працавалі на гаспадарцы, пра лёсы людзей, ці знаходзіце і нейкія цікавыя гістарычныя факты?

– Мінулым летам наведаў вёску Новадзевяткавічы, дзе некалі стаяў славуты палац Слізняў, які маляваў вялікі мастак Напалеон Орда. Яго ў сярэдзіне XIX стагоддзя пабудаваў Альфрэд Слізень у англійскім стылі. У гэту вёску прыехаў адвячоркам. Праўда, сонца яшчэ знаходзілася даволі высока, таму на вясковых вуліцах і падворках было людна. Недалёка ад месца, дзе быў палац, знаходзіцца вясковая крама, куды заўсёды спяшаюцца вяскоўцы: хто па хлеб, хто па віно, а хто па цыгарэты. Пытаюся ў людзей: дзе быў палац Слізняў? "Тут недалёка, за магазінам", – адказваюць яны. Іду туды, фатаграфую кусты, дрэвы, розныя старыя пабудовы, якія трохі аднавілі, пафарбавалі. Пасярэдзіне стадыёна сустракаю мужчыну, які спяшаўся на рыбалку. Пазнаёміліся – Васіль Міхайлавіч. "А куды ж знік палац Слізняў?" – пытаюся. "Як куды? Яго напрыканцы вайны спалілі партызаны. Мне бацька шмат разоў пра гэта распавядаў. Дый усе вяскоўцы кажуць, што прыгожы палац Слізьняў спалілі менавіта яны, партызаны", – адказаў вясковец. "А навошта партызаны спалілі палац. Няўжо там сядзелі немцы?" – пытаюся. "Ніякіх немцаў там не было". "А скуль вы родам, Васіль Міхайлавіч?" – "Я родам з Новадзевяткавічаў і памятаю, як выглядаў палац пасля пажару. У 1951 годзе яго сцены білі трактары, экскаватары, бульдозеры расцягвалі. Палац быў моцны, арыгінальны, прыгожы. Цяпер нічога не засталося, толькі пару прыбудоў. Вось тут, дзе мы стаім, быў іпадром Слізняў, – паказаў рукой Васіль Міхайлавіч. – Бачыце, шмат часу прайшло, але нічога на гэтым месцы не расце, толькі трава. Кажуць, Слізні нечым зямлю апрацавалі, і вялікая тэрыторыя прызначалася толькі для коней і конных скачак і спаборніцтваў".

Цікавыя факты, праўда? А нядаўна з гісторыкам Сяргеем Яршом адшукалі на Брэстчыне сваякоў былога сябра ЦК Беларускай незалежніцкай партыі і афіцэра дэсантнага батальёна "Дальвіц" Рыгора Зыбайлы. Сваякі нам паказалі шмат цікавых і рэдкіх дакументаў і фотаздымкаў. Наогул, пра гісторыка-краязнаўчыя пошукі можна распавядаць бясконца – на цэлую кнігу хопіць.

– І не толькі ў Беларусі, але па ўсім свеце хапае нашых скарбаў…

– У мяне ёсць усе падставы сцвярджаць, што ў архівах Томска, Чыты, Новасібірска, Іркуцка, Омска і іншых гарадоў Расіі захоўваюцца тысячы, а то і мільёны дакументаў, звязаных з паўстаннямі 1830–1831 і 1863–1864 гадоў. Стагоддзямі іх ніхто не чапаў, ніхто з імі не працаваў, не глядзеў іх. Там лёсы нашых дзядоў і прадзедаў, лёсы тых, хто змагаўся за незалежнасць нашай Бацькаўшчыны. Трэба ехаць у гэтыя гарады і архівы і здымаць копіі дакументаў, фотаздымкаў, пісьмаў, трэба ўсё вяртаць на Беларусь. Самастойна нашы даследчыкі гэта не адолеюць. На пошукі павінны выдаткоўвацца пэўныя дзяржаўныя гранты.

– Спадар Сяргей, ведаю, што вы яшчэ захапляецеся філуменіяй. Раскажыце трохі пра гэта.

– Філуменія – гэта калекцыяніраванне запалкавых этыкетак, запалак і ўсё тое, што звязана з іх вырабам. Найбольш мяне цікавяць беларускія запалкі. Бо запалкі і запалкавыя этыкеткі – гэта таксама наша гісторыя. І даволі цікавая. Напрыканцы XIX – у першай палове XX стагоддзя на Беларусі было шмат запалкавых фабрык, найперш прыватных, якія давалі добры прыбытак іх гаспадарам. А ў наш час старыя беларускія запалкі маюць вялікую каштоўнасць. Сёння ў Беларусі запалкі выпускаюць толькі ў Пінску і Барысаве. Ёсць, праўда, і прыватная фірма "Каралева агню", якая выпускае сувенірныя і арыгінальныя запалкі. Пра ўсё гэта я магу распавядаць гадзінамі. Адно скажу: у Беларусі даўно пара мець свой філуменістычны музей і цэнтр. Падобныя ўстановы дзейнічаюць у Расіі, Польшчы, іншых краінах.

– Вы вельмі любіце тэатр і шмат гадоў узначальваеце ў Слонімскім драматычным тэатры літаратурную частку. Як жывецца правінцыйным артыстам?

– Заробкі і ганарары мізэрныя, а бывае, што іх наогул няма, таму тыя ж артысты і рэжысёры, людзі розных тэатральных прафесій, круцяцца, як ваверкі ў коле, працуючы на двух-трох работах. Пры такім жыццёвым напружанні і кругаверці якое можна паказаць вялікае сцэнічнае майстэрства?

Тым не менш тэатр працуе, ставяцца спектаклі, ладзяцца гастролі. Шмат што робіцца на энтузіязме рэжысёраў і акцёраў.

Распытвала Леанарда ЮРГІЛЕВІЧ.

ПРЫВАТНАЕ ЖЫЦЦЁ

Міхаіл і Марыя

Міхаіл і Марыя ВАРШАВЫ – старажылы вёскі Зялёнка Полацкага раёна. Нядаўна пенсіянеры адзначылі 55-гадовы юбілей сумеснага жыцця. Карэспандэнт «Народнай Волі» пабываў у гасцях у вяскоўцаў і пацікавіўся сакрэтам сямейнага дабрабыту.

Марыя Фёдараўна і Міхаіл Сцяпанавіч пазнаёміліся ў далёкім 1957 годзе. Дзяўчыну размеркавалі ў вёску пад Полацкам працаваць настаўніцай пачатковых класаў, а хлопец вяртаўся дахаты пасля асваення цаліны.

– *Транспарт у той час хадзіў дрэнна*, – успамінае Марыя Фёдараўна. – *Па дарозе з Полацка да Зялёнкі сустрэла Мішу. Пазнаёміліся, так разам і пайшлі пешшу да вёскі.*

Зробленыя на цаліне грошы малады чалавек уклаў у будаўніцтва невялікага дома, каб як мага хутчэй перавезці маці з пасляваеннай зямлянкі. Час тады быў няпросты.

– *Міша вялікую справу зрабіў*, – кажа былая настаўніца. – *Яшчэ тады заўважыла, што ён вельмі добры і клапатлівы. І сёння гэтыя якасці захаваліся: і прынясе мне што трэба, і гарбату заварыць...*

У новы дом Міхаіл таксама запрасіў жыць і Марыю, якая здымала пакой. Праўда, не паспелі згуляць навасельле, як маладому чалавеку прыйшла позва ў армію. Доўга не раздумваючы, Марыя і Міхаіл вырашылі распісацца.

– *Гулянак, як цяпер, нічто не ладзіў*, – кажа Міхаіл Сцяпанавіч. – *Заяву ў сельсавет падалі 7 верасня 1960 года, потым у коле родных сціпла пасядзелі. Служыў я тры гады недалёка ад Мінска. Марыя чакала, пісала і прыязджала...*

Пасля дэмабілізацыі Міхаіл паступіў на завочнае аддзяленне ў гарадоцкі тэхнікум, а ў роднай Зялёнцы працаваў шафёрам. У сям'і нарадзіліся двое дзяцей.

Сёння ў старэйшых Варшавых трое ўнукаў і дзве праўнучкі. Нават знаходзячыся на заслужаным адпачынку, вяскоўцы займаюцца гаспадаркай: трымаюць коз, курэй, садзяць агарод. А ў Марыі Фёдараўны ёсць захапленне – вышыванне абразоў. У доме іх нямала.

– *У школе я прапрацавала 40 гадоў і 4 месяцы*, – распавядае яна. – *Стаўка была невялікая, Міша таксама няшмат атрымліваў. Дэкрэтны адпачынак не такі, як зараз, быў. Памятаю, 20 хвілін перапынак у школе, а я дадому бягу – там двое дзяцей маленькіх. Але рукі не апускалі, працавалі, жыццё пражылі – і не сорамна. Калі б яшчэ раз трэба было, то нічога не змянілі б.*

На думку Варшавых, нягледзячы на цяжкасці, якія ёсць у жыцці, перш за ўсё трэба паважліва ставіцца адзін да аднаго.

– *Адзін у сям'і павінен быць агнём, а другі – вадой*, – кажуць пенсіянеры з Зялёнкі. – *Саступаць і давяраць – вось і ўвесь сакрэт сямейнага шчасця.*

Відаць, слушная парада, калі дазволіла зялёнкаўскім "ветэранам шлюбу" пражыць разам у згодзе і ладзе 55 гадоў і дзякаваць лёсу.

– *Праз некалькі дзён пасля нашага роспісу быў камсамольскі сход*, – успамінаюць яны. – *Іх тады часта ладзілі, і трэба было ў суседнюю вёску ехаць. Ну, а нам як маладажонам дазволілі застацца дома. Па дарозе машына з камсамольцамі ў аварыю трапіла, ахвяры былі, хтосьці застаўся інвалідам. А нас у гэтай машыне не аказалася. Можа, выпадковасць, а можа, і лёс.*

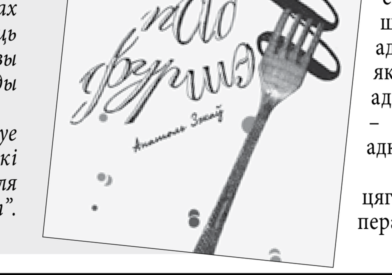
Раман ВАСЮКОВІЧ.

Фота аўтара.

З-ПАД ПЯРА

Анатоль ЗЭКАЎ

Так называецца новая кніга нашага сябра і даўняга аўтара, вядомага беларускага пісьменніка ***Анатоля Зэкава****, якая пабачыла свет у выдавецтве "Мастацкая літаратура". У ёй змешчаны творы самага рознага кшталту: апавяданні, былі, абразкі, гумарэскі, мініяцюры, байкі, эпіграмы, пародыі, вясёлыя рэцэнзіі і нават невялікая п'еса, прыдатная для пастаноўкі на вясковай сцэне. Розныя па форме і тэматыцы, яны тым не менш падобныя ў адным: кожны, самы невялічкі, твор узнімае настрой, бо і насамрэч, як пазначана ў калонтытуле, гэта вясёлая кніга. Яе героі ў самых драматычных варунках свайго жыцця не губляюць аптымізму, да кожнай праявы ставяцца па-філасофску ды яшчэ і пасмейваюцца з сябе.*

"Народная Воля" прапануе сваім чытачам некалькі кароткіх быляў з кнігі Анатоля Зэкава "Вінегрэт пад фуршэт". Усміхнемся разам з аўтарам!

БЫЛІ

Па чым плакаць?

Знямогла старая Ганна. Так, глядзіш, – падумала – і памру не змецiўшы. А куды ж дабро, гадамі нажытае? Расцягнуць зладзеі як піць даць – вунь колькі іх, непрацуючых, па вёсцы цяпер без справы бадзяецца!

Напісала дачцэ ў Казахстан: няхай, маўляў, унукі б калі прыехалі. Тыя і з'явіліся ўлетку: абодва высокія, статныя – калі і выраслі, бач? Старэйшаму ўжо дваццаць сем, а Змітрок – на два гады маладзейшы. Магла, пэўна, і праўнукаў прычакаць, калі б ажаніліся.

Пагасцілі ўнукі ў бабулі з тыдзень, а там давай і ў шляхдарогу збірацца. Напакавала Ганна іх – як панесці: і дыван скруціла, і посцілкі, і з адзення шмат чаго ўвязала. Ёй жа ўсё адно нічога не трэба, а дачка як знойдзе. І грошы, што мела, аддала амаль да капейчыны – пенсію ж носяць спраўна, адкладзе яшчэ на пахаванне.

Хлопцы ж, як толькі селі ў цягнік, то і загулялі. А там яшчэ перасадка ў Маскве. Карацей, як ехалі, не памятаюць. Да маці ўваліліся з пустымі рукамі. Да ўсяго і без пінжакоў, што апраналі, адпраўляючыся да бабулі.

Пра ўсё гэта, нічога не ўтойваючы, дачка і напісала Ганне. Напрыканцы запытала толькі: «Скажы, мама, што ты ім хоць давала, каб я ведала, па чым плакаць...»

Як Жэня паміраць збіралася

Цётку Жэню ўкусіў шэршань. Якраз перад гэтым чытала, як у нейкай вёсцы ад такога ўкусу памёр чалавек.

"Вось і мая смерць прыйшла", – вырашыла цётка. Выцягнула з шафы клунак прыгатаванага на пахаванне, паклала на бачным месцы, а сама лягла на канапу – паміраць.

Цішком ляжала, думала пра дзяцей, унукаў, нават маленькую праўнучку Машу згадала. Міжволі і сляза накацілася.

Ды раптам спалохана ўсхапілася, бы наноў уджаленая: "А што ж гэта я так лягла, нікога не папярэдзіўшы? То ж памру адна ў хаце, ніхто і ведаць не будзе. Пакуль суседкі змецяць ды дзеці прыедуць, то і затхнуся тут".

Злезла з канапы – і да суседкі Марусі: папярэдзіць, каб прасачыла, калі памрэ, ды дзецям сказала. Загаварылася з той – і на смерць забылася.

Жыве!..

Сухое віно

Даўно гэта было.

У вясковую краму, бадай, ці не ўпершыню прывезлі сухое віно. Мужчыны, што працуюць у саўгаснай сталярцы, адпраўляючыся ў краму, звяртаюцца да Васіля, які звычайна не ўдзельнічае ў іх калектыўных выпіўках:

– Можа, і табе ўзяць?

– Вазьміце, – ківае той, а пра сябе думае: "Няхай будзе. Глядзіш, і набоўтаю, як прыедуць сёстры з Гомеля пагасцяваць. Не заўсёды ж ім самагонку піць разам з мужыкамі..."

– Колькі?

– Як і сабе.

Прынеслі дзве бутэлькі, выставілі перад Васілём.

– Што гэта?

– Віно.

– Але ж вы казалі: сухое.

– Так і ёсць.

Васіль паварочвае бутэльку: дзіва – і толькі, булькае, як і звычайнае.

– А яно што, ужо разведзенае?

– Як разведзенае?

– Ну, парашок той сухі...

І тут да мужчын даходзіць: аказваецца, для іх напарніка слова "сухое" ўспрымаецца не інакш, як парашок. Яны рагочуць. Адзін толькі Васіль, паварочваючы то адну, то другую бутэльку, маўчыць.

Без чаго?

Фотакарэспандэнту неабходна зрабіць здымак маладой бухгалтаркі, якая выйграла галоўны прыз у латарэю, што праводзіла мясцовая рэдакцыя сярод падпісчыкаў. Кабінетны фон не задавальняе – і ён запрашае дзяўчыну ў двор. І туды паставіць, і сюды – усё не падабаецца.

– А можа, у бэз? – прапануе раптам, убачыўшы цвітучы воддаль куст.

Дзяўчына, якая зусім нядаўна прыехала ў Беларусь з Малдовы, упершыню чуе незразумелае слова – і таму здзіўлена, аглядаючы сябе зверху ўніз, міргае павекамі:

– Без чаго, без чаго?

Народная Воля http://www.nv-online.info
9 ЛІСТАПАДА 2016 г.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Ігар БОКІЙ: «Застаюся халасцяком…»

Герой Паралімпіяды-2016 распавёў "Народнай Волі" аб тым, ці змянілася яго жыццё пасля трыумфальнага выступлення ў Бразіліі.

Нагадаем, што беларускі плывец **Ігар Бокій** стаў рэкардсменам Паралімпіяды ў Рыа па колькасці ўзнагарод: на яго рахунку шэсць залатых і адзін бронзавы медаль. Дарэчы, чатыры гады таму, на Паралімпіядзе-2012, Ігар сабраў таксама багаты медалёвы ўраджай – пяць разоў узнімаўся на вышэйшую прыступку п'едэстала.

– Больш за месяц прайшло пасля завяршэння Паралімпійскіх гульняў. Як пачувае сябя іх трыумфатар?

– Вучуся на 4-м курсе Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта на юрыдычным факультэце, таму трэба залікі здаваць і да экзаменаў рыхтавацца. Да таго ж, сорамна казаць, у мяне яшчэ за мінулы год ёсць запазычанасці.

– Вырашылі пасля завяршэння кар'еры не звязваць сваю працу са спортам?

– Я ўвогуле хацеў атрымаць спецыяльнасць, якая не была б звязана са спортам. Ты ў ім не вечны, а ў жыцці юрыдычная адукацыя ніколі не перашкодзіць. Хаця не магу сказаць са стопрацэнтнай дакладнасцю, што абавязкова буду працаваць юрыстам.

– Выкладчыкі робяць выключэнне для тытулаванага спартсмена?

– Не асабліва. Хіба што павіншавалі пасля Паралімпіяды.

– Пасля Паралімпіяды ў Лондане па вяртанні ў родны Бабруйск вам прысвоілі званне ганаровага жыхара горада, падарылі кватэру… А зараз як ушанавалі?

– Урачыста сустракалі ганаровага жыхара. І яшчэ, ведаю, у Бабруйску ёсць нейкі невялічкі музей, які прысвечаны маім дасягненням. Я туды падарункі праз алімпійскі камітэт перадаваў.

– Ігар, алімпійцам, якія заваёўваюць залатыя медалі, звычайна прапаноўваюць неблагія рэкламныя кантракты. Можа быць, у хуткім часе вас таксама ўбачым у рэкламных роліках?

– Не, з гэтай нагоды пакуль ніхто не звяртаўся. Магчыма, паралімпійцы не так "каціруюцца".

– Затое па суме прызавых вы на першым месцы і сярод паралімпійцаў, і сярод алімпійцаў. Ужо вырашылі, дзе знайсці прымяненне 320 тысячам долараў?

– Па-першае, мне гэтыя грошы яшчэ не далі. Па-другое, пакуль нічога нават не планаваў, хаця звычайна з бацькамі раюся з гэтай нагоды. Часам у мяне пытаюцца, ці не збіраюся ў нейкую справу, у бізнес укласці грошы. Як кажуць, на перспектыву. Але зноў-такі – не ведаю. І бізнесам займацца не планую, бо ўся ўвага – плаванню.

– Адпачыць дзесьці паспелі пасля Гульняў?

– З'ездзіў з бацькамі на 10 дзён у Егіпет. Паплаваць захацелася. *(Смяецца.)*

– А наконт вяселля пасля Паралімпіяды не думалі?

– Не, не… Пакуль застаюся халасцяком.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

З НАГОДЫ

Алесь СІВЫ

Брудныя гульні

Спорт у апошні час усё больш пускае карані ў структуры, якія "завязаны" на грашах. Нярэдка – на вельмі брудных грашах. У букмекерскім бізнесе ўладальнікі кантор зарабляюць на камандах і спартсменах, і самі спартсмены таксама, здараецца, не грэбуюць зарабіць на сабе.

Самы гучны скандал у Беларусі, які быў звязаны са стаўкамі на таталізатары, датычыўся былога варатара зборнай Беларусі па футболе Валерыя Шанталосава. У адносінах да яго беларускай пракуратурай была ўзбуджана крымінальная справа па артыкуле, які тычыўся подкупу ўдзельнікаў і арганізатараў прафесійных спаборніцтваў. Маўляў, спрабаваў паўплываць на вынікі матчаў нацыянальнай каманды ў межах адборачнага турніру чэмпіянату Еўропы 2004 года. Размова ішла пра гульні 6 верасня 2003 года са зборнай Чэхіі і 10 верасня таго ж года з малдаванамі. Паведамлялася, што напярэдадні Шанталосаў запрашаў да сябе некаторых ігракоў каманды і прапаноўваў ім грошы ўзамен на забеспячэнне неабходнага выніку. І, трэба сказаць, "устаноўка" па нейкай выпадковасці была выканана.

Галкіперу прад'явілі абвінавачванне па артыкуле "замах на злачынства… подкуп спартсмена прафесійных спартыўных дасягненняў", але справа была закрыта з нагоды заканчэння тэрмінаў даўніны. Хаця ў беларускім футболе Валерый Шанталосаў быў аб'яўлены персонай нон грата, зараз, наколькі вядома, ён працуе трэнерам у Расіі.

Як аказалася, тыя парасткі далі добрыя ўзыходы ў Беларусі. Летам гэтага года Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі праінфармавала, што *"спынена дзейнасць інтэрнацыянальнай злачыннай групы, якая займалася арганізацыяй дамоўленых гульняў чэмпіянату Беларусі па футболе ў першай і вышэйшай лігах".*

У прыватнасці, фігураваў матч першай лігі паміж камандамі "Ашмяны" і "Прамень". Паводле інфармацыі аператыўнікаў, *"злачыннымі структурамі праз букмекерскую кантору ў Азію было пастаўлена каля 30 тысяч еўра на канкрэтны вынік і атрыманы прыбытак ў сотні тысяч еўра".* Была ўзбуджана крымінальная справа.

Але сапраўдны скандал грымнуў, калі не так даўно ў ганебным спісе аказаўся і клуб вышэйшай лігі "Іслач". І – яшчэ адна крымінальная справа. Паведамлялася, што *"прадстаўнікі трэнерскага штаба і ігракі падазраюцца ў атрыманні назаконнага ўзнагароджання ў суме 10 тысяч долараў за правядзенне дамоўленага матча з камандай "Дынама-Брэст", якія адбыўся 30 красавіка гэтага года".*

Галоўны трэнер "Іслачы" не стаў утойваць прозвішчы "здраднікаў" – футбалісты Аляксандр Цішкевіч, Аляксандр Лебедзеў, Андрэй Парываеў, Аляксандр Алумона, Аляксандр Будакоў і трэнер Уладзімір Макоўскі. Так, той самы Макоўскі, які ў свой час радаваў балельшчыкаў сваімі выступленнямі за мінскае і кіеўскае "Дынама", а ў 1996 годзе прызнаваўся лепшым футбалістам Беларусі.

Пазней Макоўскі распавёў, што трапіў у такую сітуацыю з-за сваёй дабрыні. *"Людзі прызвычаіліся да часоў, калі ў беларускім футболе былі сур'ёзныя грошы,* – апраўдваўся ён. – *Можна было зарабляць па пяць тысяч долараў. Нехта не можа перабудавацца. Рабяты настойвалі: "Давай-давай!" У мяне было жаданне ім дапамагчы, а атрымалася…"*

Вось як атрымліваецца! Пакуль нехта перабіваецца на заробках у 200–300 рублёў, футбалісты, калі атрымліваюць менш за 5 тысяч "зялёных", пачынаюць адчуваць сябе непаўнацэннымі. Не хочацца лічыць грошы ў чужых кішэнях, але сама сістэма і выгадавала такіх "паразітаў". У размовах з футбалістамі "залатога" складу мінскага "Дынама" яны нярэдка распавядалі, што заробкі ў іх у той час былі амаль такія ж, як і па ўсёй краіне. Плюс бонусы за перамогі. А зараз зрабілі тэндэнцыяй, што малады футбаліст альбо хакеіст, які толькі пачынае станавіцца на ногі ў спорце, ужо патрабуе не менш за тысячу-дзве долараў у месяц. Крызіс у апошні час ударыў і па спартсменах, але яны, паспрабаваўшы мёду аднойчы, ужо не страшацца нават пчол. І гэта вельмі сумна, бо ў пройгрышы найперш застаюцца балельшчыкі, якія яшчэ ходзяць на футбол і любяць яго. Каму верыць пасля такіх матчаў?

Да слова, днямі ў эпіцэнтры скандалу ў Расіі аказаўся і беларускі спецыяліст Вадзім Скрыпчанка, які да апошняга часу ўзначальваў "Урал" з Екацярынбурга. Падазрэнне ў футбольнай грамадскасці і букмекераў выклікаў вынік матча паміж "Уралам" і грозненскім "Церакам". Апошні, як і меркавалася, перамог. Скрыпчанка пасля гэтага матча сышоў у іншую каманду, хаця яго пераход і не звязваюць з "дзіўнай" гульнёй. Але год таму пакінуў "Урал" і іншы беларускі трэнер – Віктар Ганчарэнка. І – якое супадзенне: паводле адной з версій, нагодай для сыходу Ганчарэнкі тады стала патрабаванне клуба згуляць дамоўлены матч з… грозненскім "Церакам". Віктар Міхайлавіч, магчыма, таксама не захацеў псаваць сваю рэпутацыю.

Адным словам, усё гэта вельмі сумна. Сумна, калі цябе падманваюць, калі спорт становіцца фальшывым. Кажуць, што грошы не маюць паху? У гэтых выпадках – яны проста смярдзяць!

ФУТБОЛ

Хто заваюе серабро і бронзу?

У мінулыя выхадныя адбыліся матчы 28-га тура чэмпіянату Беларусі.

Вось іх вынікі: "Мінск" – "Нафтан" (Наваполацк) – 4:0, "Віцебск" – "Крумкачы" (Мінск) – 2:1, БАТЭ (Барысаў) – "Тарпеда-БелАЗ" (Жодзіна) – 1:2, "Дынама" (Брэст) – "Граніт" (Мікашэвічы) – 1:0, "Іслач" (Мінскі раён) – "Шахцёр" (Салігорск) – 1:3, "Белшына" (Бабруйск) – "Слуцк" – 0:0, "Нёман" (Гродна) – "Дынама" (Мінск) – 2:3, "Славія" – "Мазыр" – 3:3.

Турнірнае становішча

Каманды	Гульні	Выйгрышы	Нічыі	Паражэнні	Мячы	Ачкі
БАТЭ	28	21	4	3	67–23	67
Шахцёр	28	16	7	5	40–18	55
Дынама (Мн)	28	14	10	4	45–27	52
Мінск	28	13	8	7	41–24	47
Тарпеда-БелАЗ	28	13	7	8	43–29	46
Віцебск	28	11	6	11	28–22	39
Іслач	28	10	8	10	33–39	38
Гарадзея	28	8	13	7	33–31	37
Дынама (Бр)	28	10	6	12	36–40	36
Крумкачы	28	9	5	14	24–38	32
Славія	28	8	8	12	31–44	32
Слуцк	28	6	11	11	22–32	29
Нёман	28	7	7	14	21–35	28
Нафтан	28	6	7	15	22–44	25
Граніт	28	5	9	14	19–48	24
Белшына	28	5	8	15	31–42	23

ВО САДУ ЛИ В ОГОРОДЕ

У вас нет шиповника? Обязательно посадите

В разгаре осень – самое время поселить в саду шиповник или пополнить садовую коллекцию новыми сортами.

Красивый изящный куст, цветущий крупными душистыми цветами. Близкий родственник королевы цветов – розы. И чемпион по витаминам. В ярко-красных плодах шиповника в 10 раз больше витамина С, чем в ягодах традиционного витаминного лидера – черной смородины.

Ягоды шиповника – кладезь витаминов и прочих необходимых нашему организму веществ. Пектины, сахара, органические кислоты, в большом количестве каротин, биофлавоноиды. Чаще недостаток этих веществ ощущается зимой, когда мало солнца и витаминов, особенно витамина С. А в шиповнике этого вещества предостаточно – в среднем около 2500 мг, что **в 100 (!)** раз больше, чем в яблоках! А еще в плодах шиповника присутствуют такие необходимые нам витамины Р, группы В, К, Е, марганец, кальций, магний, фосфор, железо – практически вся таблица Менделеева. И все эти микроэлементы в очень удобной для усвоения форме.

Однако полезность этого растения, к сожалению, обычно отодвигается на второе место, уступая приоритет его внешним качествам – живая изгородь из кустов шиповника не пропустит ни одного непрошеного гостя. И при этом красиво цветет, особо ничем не болеет и не требует тщательного ухода. Давайте добавим к этим защитным качествам огромную витаминную пользу и посадим еще 1–2 растения других сортов для лучшего перекрестного опыления и хорошего урожая.

Шиповник хорошо размножается семенами, которые сеют под зиму. Но такой способ хорош для видовых культиваров, признаки сортов при этом не сохраняются. Можно размножить корневыми отпрысками, однако не все сорта формируют корневую поросль. Надежнее всего приобрести сортовые растения с закрытой корневой системой в садовых центрах. Лучше составить коллекцию из трех растений разного сорта.

Приобретенные осенью в питомнике саженцы шиповника хорошо приживутся в вашем саду. Эти растения хоть и являются родственниками розы, но не боятся холодов. Правильно посаженные, они хорошо перезимуют, а рано весной, сразу после схода снега, активно начнут расти. Расстояние между растениями для получения плодов должно быть не менее 3 метров. А для создания живой изгороди посадите кусты шиповника через метр друг от друга.

Лучше всего шиповник растет на солнечных местах. Засухоустойчив, но для получения урожая лучше поливать в засушливые времена. Не выносит близкого стояния грунтовых вод. В подтопляемых низинах шиповник не сажайте. К почвам особо не требователен, но на суглинках средней плодородности растет быстрее и плодоносит лучше. При посадке обязательно выкопайте посадочную яму и заполните ее плодородным грунтом. В каждую яму добавьте органики.

Шиповник любит подкормку, особенно эффективны внекорневые опрыскивания. Первый раз подкормите рано весной в начале вегетации, второй раз – после цветения в начале формирования завязей.

Кусты шиповника нужно обязательно регулярно стричь. Ежегодно осенью проводите санитарную обрезку. Сначала удалите все поломанные и сухие побеги. Затем вырежьте под ноль слабые тонкие и старые ветви. В кусте 5–8-летнего возраста оставьте 8–12 сильных продуктивных ветвей разного возраста. Потом понизьте крону, если она слишком высокая. Длинные побеги укорачивают на 15–30 сантиметров. И еще нужно обязательно бороться с лишней корневой порослью, у некоторых сортов она образуется ежегодно.

Рэкламны аддзел: narodnayav@gmail.com
тэл.: +375 29 8 444 725, +375 29 111 30 77, +375 17 328-66-09

Адрас рэдакцыі: 220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71.
nvonlineinfo@gmail.com http://www.nv-online.info

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 8.11.2016 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 24 020 экз. Заказ № 4345